

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Модальність американського політичного дискурсу та способи її
відтворення українською мовою»

Студентки групи МПа 07-21
факультету германської філології і перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Надольної Юлії Олександрівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2022 року

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х. Б.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
старший викладач Смець Н. О.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY
Department of Theory and Practice of Translation from English

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Modality of American political discourse and ways of its rendering in the Ukrainian language”

Group MPa 07-21
School of German Philology and Translation
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Julia O. Nadolna

Research supervisor:
N.O. Yemets
Candidate of philology,
Senior Lecturer

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Затверджую:

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ (підпис)

доц. Мелько Х.Б.

“10” вересня 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства студента(ки) _____ П _____
курсу _____ МПа07-21 _____ групи факультету германської філології і перекладу

_____ Надольної Юлії Олександрівни _____

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи

«Модальність американського політичного дискурсу та способи її відтворення українською мовою»

Науковий керівник: к.ф.н., ст. викл. Ємець Наталія Олександрівна _____

Дата видачі завдання _____ “10” вересня 2021 р. _____

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік Виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	28 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Листопад 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ П _____ курсу групи ___МПа07-21___ факультету германської філології і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Надольної Юлії Олександрівни
(ПІБ студента)

за темою «Модальність американського політичного дискурсу та способи її відтворення українською мовою»

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____
_____
_____
_____
_____
_____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____
(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ____ ” _____ 2022 рік

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки)   II   курсу групи   МПа07-21   факультету германської філології і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)
   Надольної Юлії Олександрівни

(ПІБ студента)

За темою «Модальність американського політичного дискурсу та способи її відтворення українською мовою»

Критерії	Оцінка в балах
1. Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2. Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3. Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4. Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5. Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6. Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7. Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____ (ПІБ рецензента)

_____ (підпис рецензента)

” ___ ” _____ 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	10
1.1 Модальність як перекладознавча проблема	10
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності	20
1.3 Види політичного дискурсу та специфіка їх перекладу.....	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2	
ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ МОДАЛЬНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	33
2.1 Семантична класифікація модальності у політичному дискурсі	33
2.2 Структурні моделі модальності у політичному дискурсі	40
2.3 Прагматичні функції модальності у політичному дискурсі	43
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	49
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладах текстів англомовного політичного дискурсу	49
3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій модальності у перекладі текстів англомовного дискурсу	52
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	67
ДОДАТКИ	69
SUMMARY.....	82

ВСТУП

У мовознавстві модальні слова, дієслова і словосполучення вважаються однією з найбільш суперечливих лексико-граматичних категорій, що привертають особливу увагу вчених другої половини XX і XXI ст. Але вони досі не розглянуті в повному обсязі у зв'язку з їх багатством, специфічністю мовленнєвого вираження та функціональними особливостями.

Завдяки численним роботам вчених, які зробили значний внесок у вивчення модальності, визначено основні поняття, пов'язані з функціональним статусом зазначеної категорії, а також основні засоби її вираження в мовах. Проте «феномен модальності» лише посилює інтерес вчених до його вивчення.

Актуальність даного дослідження визначається необхідністю подальшого поглибленого вивчення та уточнення змісту, обсягу та засобів вираження тієї категорії модальності, що становитиме науковий інтерес у теоретичному та практичному аспектах.

Важливість проблеми також полягає в тому, що модальність як лексико-граматична категорія викликає чимало труднощів у процесі перекладу та при дослідженні його функціональності. Це пов'язано з розбіжністю засобів вираження модальності англійською та українською мовами, що може призвести до неповного чи неточного розкриття під час перекладу.

Об'єктом дослідження є модальність американського політичного дискурсу та способи його передачі українською мовою.

Предмет дослідження – особливості засобів вираження модальності при передачі політичного дискурсу з англійської на українську.

Мета дослідження – дослідити засоби вираження модальності в політичному дискурсі, переведеному з англійської мови на українську.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань:

- розглянути теоретичні аспекти сутності категорії модальності;
- уточнити поняття модальності та класифікації;

- порівняти засоби вираження модальності в англійській та українській мовах;
- визначити основні труднощі при перекладі модальних дієслів та слів у політичному дискурсі;
- на основі граматичного та перекладацького аналізу роботи з'ясувати способи та засоби перекладу модальних дієслів та слів українською мовою;
- здійснити практичний аналіз передачі модальності в політичному дискурсі з англійської мови на українську.

Методи дослідження:

- Теоретичний – розгляд структури семантики модальності;
- Емпіричні: порівняльне дослідження лінгвальних засобів вираження модальних значень; спостереження за мовним матеріалом та застосування перекладацького аналізу.

Новизна роботи полягає у багатоплановості дослідження модальності як функціонально-семантичної категорії, виділенні поняття категорії та типів модальності, дослідженні різних способів вираження модальності англійською та українською мовами.

Теоретична значущість дослідження зумовлена його внеском у вирішення проблеми виявлення закономірностей відтворення модальності в перекладі.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати, отримані в ході даного дослідження, можуть бути використані в теоретичному курсі лексикології, стилістики, теорії та практики перекладу.

Робота **складається** зі вступу, трьох розділів (теоретичного, аналітичного та практичного) з висновками до кожного з них, загальних висновків до всієї роботи, додатків, списку використаної літератури та резюме. Загальна кількість джерел літератури – 76 позицій. З них іноземних – 35.

Загальний обсяг роботи – 68 сторінок.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної проблематики, окреслено мету й завдання роботи, визначено її об'єкт та предмет, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів та охарактеризовано методіку дослідження.

У **першому** розділі проаналізовано сучасні зарубіжні та вітчизняні праці, які висвітлюють проблематику модальності на лексичних та граматичних засадах.

Висвітлена класифікація видів та лінгвальних засобів вираження модальності. Оглянуто перекладацькі стратегії відтворення суб'єктивної та об'єктивної модальності. Сформовано поняття політичного дискурсу та специфіка перекладу в політичному дискурсі.

У **другому** розділі виділено і проаналізовано засоби вираження модальності текстів політичного дискурсу.

У **третьому** розділі висвітлено способи еквівалентного відтворення українською мовою та викладено застосування перекладацьких трансформацій суб'єктивної та об'єктивної модальності у текстах ілюстративного матеріалу.

У загальних **висновках** підведено підсумки проведеного дослідження й окреслено перспективи подальших наукових розробок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Модальність як перекладознавча проблема

Однією з проблем сучасного мовознавства є визначення суті поняття «модальність». Загалом, модальність – термін неоднозначний. Це поняття можна трактувати з точки зору контексту, в якому розглядається наукова модальність. Модальність розглядається в контексті таких наук, як філософія, логіка, психологія та лінгвістика. Поняття модальності найчастіше використовується у лінгвістиці, філософії, та логіці. Але слід зазначити, що деякі положення логіко-філологічних теорій модальності становлять концептуальну основу для дослідження модальності у мові. Тому розуміння логіко-філософської сутності поняття «модальність» є важливим для його вивчення в лінгвістиці. Традиційно розрізняють два типи модальності: ставлення доповіданого до дійсності – об'єктивна модальність і ставлення мовця до того, що повідомляється – суб'єктивна модальність.

Поняття модальності зародилося в царині філософії та поступово перейшло до мовознавства. Модальність у мовознавстві є однією з мовленнєвих категорій, яка знаходить вираження на різноманітних рівнях мови (морфологічному, синтаксичному, інтонаційному). Семантична категорія модальності передає відношення мовця до змісту його висловлювання, цільової настанови, відношення змісту висловлювання до дійсності. Модальність може мати значення ствердження, наказу, побажання, припущення, достовірності, реальності чи нереальності. Функцію модальності можна реалізувати за допомогою слів мови, наміру, почуттів, таких як: замовляти, бути вірним, розглядати, припускати, просити, відчувати, любити, мати, здаватися. Ці дієслова різні за своїм початком значення, але вони рівні за змістом коментаря і в основному розрізняються за ступенем впевненості мовця (автора). Категорію модальності як конструкцію мови

можна виразити як модальними дієсловами, так і модальними структурами: can (could), may (might), must, should, would, ought, shall, will, be able, need, dare to. До модальних структур в англійській мові належать структури типу: to be+ Infinitive, to have+ Infinitive. Наприклад, структура have+Infinitive продемонстрована в наступному реченні з переможної промови Барака Обами на президентських виборах у 2012 році: “It’s also about the opportunities we have to make a real difference in people’s lives.” (BOVS, 1) Чи, ось такий приклад з промови Хіларі Клінтон про Дональда Трампа і національну безпеку: “And I have to say, I don’t understand Donald’s bizarre fascination with dictators and strongmen who have no love for America.” (HCSDTNS, 4) Модальність англійських дієслів можна класифікувати як лексичні, лексико-граматичні, фонетичні та граматичні категорії. Характеристиці модальності англійськомовному політичному дискурсу притаманні особливі ознаки, тож давайте розглянемо можливості їх реалізації.

Нині модальність є одним із найбільш вивчених явищ у мовознавстві. Як і більшість лінгвістичних понять, воно має неоднозначну природу, тому сучасні українські та зарубіжні вчені трактують модальність по-різному. Насамперед, ця тенденція пов’язана з тим, що поняття модальності є інтердисциплінарним. Наприклад, поняття модальності використав Аристотель у своїй праці «Метафізика» щодо логіки. Поняття модальності широко використовується у філософії, де воно визначається як існування будь-якого об’єкта чи явища (онтологічна модальність) або спосіб розуміння, думки про об’єкт, явище чи подію. Неоднозначність модальності вказує на необхідність її вивчення в лінгвістиці.

У сучасній лінгвістичній енциклопедії модальність – це функціонально-семантична категорія, яка виражає різного роду думки, пов’язані з дійсністю, та різного роду суб’єктивні повідомлення.

Модальність — це категорія лінгвістичного значення, що має відношення до вираження можливості та необхідності. У реченні: «Сенді може бути вдома» є ймовірність, що Сенді вдома. «Сенді має бути вдома» говорить, що Сенді вдома за будь-яких умов. Відповідник модальності у часовій області слід називати

«темпоральністю», але частіше говорять про час і аспект, прототипові словесні вирази часу. Разом модальність і тимчасовість лежать в основі властивості «зміщення», що дозволяє природній мові говорити про справи за межами реального тут і зараз.

У граматиці та семантиці модальність належить до мовних засобів, які вказують на ступінь можливого, ймовірного, певного, дозволеного чи забороненого. В англійській мові ці поняття зазвичай (але не завжди) виражаються модальними дієсловами, такими як *can, might, should* і *will*. Їх також можна поєднувати з заперечною часткою *not*.

Подібно до того, як час вказує на часовий аспект дієслова, слова, які використовуються для вираження модальності, вказують на настрій речення — тобто наскільки є стверджувальним твердження — і це можна зробити кількома способами, включно з прикметниками.

Інші дієслова, які виражають модальність є, наприклад, *need, ought to, dare, or used to*.

Крім модальних дієслів, є багато слів, які також виражають модальність. Це слова, які виражають ступінь певності чи обов'язковості.

Вираження ступеня певності:

Прикметники: *possible, probable, certain, sure, likely, unlikely, definite, clear, obvious*;

Прислівники: *possibly, probably, certainly, surely, definitely, clearly, obviously*.

Вираження ступеня обов'язковості:

Прикметники: *necessary, compulsory, obligatory, essential*;

Прислівники: *necessarily, perhaps, maybe*.

Модальне слово *necessarily* часто використовується з заперечною часткою *not*. Ми часто використовуємо *for certain/for sure/for definite* з *know*. *Certainly* і *surely* мають не те саме значення. Ми використовуємо *certainly*, коли не сумніваємось у чомусь. Ми використовуємо *surely*, коли прагнемо згоди.

Деякі вирази з “be” мають модальне значення: *be to, be certain to, be meant to, be able to, be due to, be obliged to, be about to, be forced to, be set to, be allowed to, be going to, be supposed to, be bound to, be likely to/that, be sure to*.

Ви можете подумати, що вивчення модальних дієслів та слів – це нудна та нецікава діяльність. Насправді, їх використання може мати величезний вплив на те, як люди сприймають інформацію, а згодом навіть на те, як ми оцінюємо мовця, його довіру та компетентність, фактично не змінюючи сам зміст. Модальні дієслова та слова важко інтерпретувати при перекладі, оскільки мають різні відтінки у значенні у різних ситуаціях. Модальні дієслова допомагають говорити про здібності, робити запити та пропозиції, просити дозволу тощо. Модальні дієслова в англійській мові відрізняються від інших дієслів, оскільки вони не вживаються окремо, і не вказують на конкретну дію чи стан, вони лише відображають його модальність, ставлення мовця до дії.

Модальні дієслова є особливими дієсловами, синтаксично дефектними, оскільки вони відмінюються не як звичайні дієслова, і їх присутність, по суті, заважає простим, прямим висловлюванням, вносячи в суміш дуже заплутане відчуття невизначеності, можливості, обов’язку, дозволу та здібностей.

Модальні дієслова і слова мають кілька значень, можуть сприйматись неоднозначно (залежно від контексту) і навіть можуть перекриватися один одним, тому що означають те ж саме в мовленні. Візьмемо, наприклад, таке граматичне правило: «can I» використовується для запити про здібності, а «may I» — для запити про дозвіл. У звичайній практиці ці два модальні дієслова збігаються і можуть означати те саме. У результаті цих семантичних зрушень з часом лінгвісти були збентежені щодо того, як адекватно класифікувати їх за основними значеннями, особливо тому, що в прагматичному спілкуванні вони часто можуть вести себе безладно, складно. Це, безумовно, може додати до загальної невизначеності та слабкості, що висловлювання з модальними дієсловами сприймаються краще, ніж без них.

Перше визначення модальності зустрічається в 1969 році в лінгвістичному словнику О.С. Ахманової, яка розглядає модальність як концептуальну категорію

зі значенням ставлення мовця до змісту висловлювання та відношення змісту висловлювання до дійсності (відношень, які повідомляються до його фактичного здійснення), що виражається різними лексико-граматичними засобами, наприклад форма і спосіб, модальні дієслова, тощо [2, 607]. Модальність може мати значення висловлювання, наказу, побажань, припущень, достовірності, нереальності, тощо.

У «Словнику лінгвістичних термінів» (1969) також наведено поділ модальностей за видами [2, 607]: гіпотетична (супозиційна) модальність, яка передбачає подання змісту висловлювання як можливе; дієслівна модальність (вербальна модальність), яка виражається дієсловом; нереалістична модальність (нереальна модальність), яка представляє змістовне висловлювання як неможливе; негативна модальність, яка представляє зміст висловлювання як такого, що не відповідає дійсності.

У 1980 р. було зазначено, що, по-перше, модальність виражається різними рівнями мови, по-друге, вказано, що категорія об'єктивної модальності співвідноситься з категорією предикативності, по-третє, окреслює коло явищ, пов'язаних з явищами модальності. [39, 513]:

- 1) значення реальності-нереальності: реальність означає синтаксичний показник (теперішній, минулий, майбутній час); нереальність – нереалістичними способами (умовними, закликаючими, бажаними, мотиваційними);
- 2) суб'єктивно-модальне значення – ставлення мовця до того, що повідомляє;
- 3) до сфери модальності належать слова (дієслова, короткі прикметники, присудки), які виражають свої лексичні значення можливість, бажання, обов'язок.

Словник іноземних слів (1996) дає таке визначення цього поняття: модальність – (фр. *modalité*, лат. *modus method*) – судження модальності – різниця між логічними судженнями залежно від характеру встановленої ними достовірності – чи є необхідність вираження ними ймовірності зв'язку між логічним підметом і присудком.

Давайте перейдемо до розгляду визначення цього терміна в тлумачному словнику Ушакова (1996): модальність – це концептуальна категорія зі значенням ставлення мовця до змісту висловлювання та відношення висловлювання до

дійсності, що виражається різними граматичними та лексичними засобами, такими як форма дієслова, модальні дієслова та інтонація [41, 510].

Перша вдала спроба всебічного, вичерпного опису модальностей в російському мовознавстві належить В. В. Виноградову, який простежив історію її вивчення, виявив обсяг і специфіку змісту, простежив засоби вираження її значень. В. В. Виноградов у своїй роботі «Про категорію модальностей і модальних слів у російській мові» дотримувався концепції, в якій речення, відображаючи дійсність у своїй практичній суспільній свідомості, відображає ставлення до дійсності, отже з реченням, з різноманітністю його типів, споріднена категорія модальності. Кожне речення містить суттєву конструктивну ознаку, модальне значення, тобто містить вказівку на ставлення до дійсності. Тому вважається, що категорія модальності належить до числа центральних мовних категорій, які в умовах різних систем можна зустріти в різних формах [7, 217]. Вчений також зазначив, що зміст категорії модальності та її форми історично змінні.

В.В. Виноградов дав не тільки повну і глибоку характеристику цього поняття, але й виділив форми модального вираження. Він вважає, що відношення змісту речення до дійсності, яке встановлюється з точки зору мовця, становить сутність цієї категорії.

У західноєвропейському мовознавстві основоположником найбільш поширеного поняття модальності є швейцарський лінгвіст Ш. Баллі. На його думку, у будь-якому висловлюванні можна виділити основний зміст (диктум) і модальну частину (модус), в якій відбувається інтелектуальне, вольове або емоційне мовлення мовця про висловлювання. Він розрізняє явний і неявний модус. Основна форма вираження явного способу – головне речення у складі складнопідрядного з додатковим підрядним.

Таким чином, модальність в інтерпретації Ш. Баллі – це синтаксична категорія, у вираженні якої домінують роль відіграють модальні дієслова – підклас дієслів для позначення судження мовця про предмет мовлення, які відрізняються від інших дієслів тим, що можуть додавати додаткове підрядне речення [3, 416].

Мабуть, немає іншої лексико-граматичної категорії в англійській мові, яку складніше перекладати, ніж категорія модальності. Багатофункціональність модальних дієслів і, головне, невідповідність засобів вираження модальності англійською та українською мовами – все це часто є причиною помилкового чи неточного розкриття модальності в перекладах. У самому розумінні модальності все ще є суттєва різниця.

Навіть коли англійське модальне дієслово цілком можливо віднести до певної семантичної категорії, не завжди легко відобразити в перекладі його додаткове експресивне навантаження, яке воно набуває під впливом обставин і мовної ситуації.

Модальність у перекладі може бути передана тими ж засобами, за допомогою яких вона виражена в оригіналі, або іншими засобами, або взагалі без формального вираження. Однак в цьому випадку не можна вважати, що вона не виражена. Це означає, що ставлення висловлювання до дійсності впливає із самого змісту висловлювання без спеціального модального «показника». Іншими словами, в цьому реченні модальність міститься не експліцитно, а імпліцитно [13].

Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища є досить умовним, оскільки в кожній мові граматичні явища тісно пов'язані з лексичними і спосіб передачі при перекладі граматичних форм і конструкцій часто залежить від їх лексичного змісту. Залежно від конкретного лексичного вираження одне й те саме граматичне явище можна перекладати по-різному [5].

Модальні дієслова належать до граматичного явища, але не рідко ця модальність у перекладі передається в суто лексичних категоріях, або в комплексі лексико-граматичних. На прикладі тільки модальних дієслів можна побачити всю багатозначність їх перекладу. Адже модальне дієслово в англійській мові може мати відповідники в українській мові у вигляді іменника, форми дієслова, прислівника чи лексикалізованих сполучень слів, тощо. Оскільки засоби модального вираження в англійській та українській мові різні, перекладач повинен знати і вміти виконувати всі необхідні лексичні та граматичні

трансформації для підтримки еквівалентності та релевантності перекладу, що часто є нелегким завданням.

Як вважають деякі вчені, «Модальність — це душа речення; як і думка, вона формується як ціле в результаті активної діяльності суб'єкта мовлення. Тобто неможливо надати значення висловлюванню, якби воно не містило хоча б деякої модальності висловлювання». Також, виділяє три загальні різновиди модальності: можливість, неможливість і необхідність [3, с. 416].

Притаманна будь-якому тексту модальність — це словесне втілення авторського образу, авторська оцінка художнього світу з позицій ствердження чи заперечення, заперечення, заперечення. Модальність може бути виражена за допомогою модальних частин, модальних слів, модальних дієслів і граматичної системи способу.

В англійській мові є 12 модальних дієслів (*can, may, must, should, shall, will, would, need, ought to, dare, to be to, to have (got) to*), кожне з яких має різні відтінки значення і виконує різні функції в реченні [6, р. 114].

Крім об'єктивної та суб'єктивної модальності існує ще й текстова модальність. О.О. Селіванова вважає, що до цієї категорії входить підкатегорія емотивності — одна з основних властивостей дискурсу, яка співвідноситься з емоційним знанням і актуалізується за допомогою текстових компонентів, що втілюють емоційні наміри автора [37, с. 56].

Таким чином, ми бачимо, що текстова модальність включає категорію авторської модальності. Авторську модальність досліджували багато вчених, одним з яких є В. А. Кухаренко. На її думку, ставлення автора до зображуваного завжди є частиною образу [24, с. 327].

Авторська модальність є найбільш проблемним типом модальності перекладу, яка в переважній більшості випадків відображає втілення задуму автора тексту і звідки він походить. Деякі вчені вважають її багатоплановою категорією, яка не обмежується образом автора, а охоплює й синтаксичний рівень. При цьому важливо підкреслити, що категорія авторської модальності значною мірою визначається особистісними особливостями автора, його емоційно-етичною

сферою. Ця умова ускладнює переклад такого тексту іншою мовою, оскільки в цьому випадку для вираження модального значення автор може використовувати весь мовний арсенал на свій смак і розсуд і не дотримуватись загальноприйнятих правил.

Насправді, можуть бути винятки, які пов'язані переважно з особистістю, а не лише зі статтю чи професією. У деяких ситуаціях *should* звучить енергійно, догматично і по значенню дорівнює *must*, що виражає сильне зобов'язання. В той час як *must* може виражати більш слабка, м'яке зобов'язання.

Зокрема, суб'єктивна точка зору може бути реалізована за допомогою лексико-граматичних (модальних дієслів), лексичних засобів (модальних слів і модальних виразів), прикметників і прислівників з модальним значенням, емоційної форми присудка, оберненого порядку слів, емпатичних конструкцій, тощо. Такий широкий спектр мовних засобів виразності викликає проблему відтворення тексту таким чином, щоб не порушувалась смислова цілісність вихідного висловлювання.

Є різні поділи модальності, але слід зазначити, що поділ на об'єктивну і суб'єктивну модальність є більш традиційним, ніж будь-який інший.

Модальні дієслова і слова показують ставлення мовця до дії, вираженої інфінітивом, у поєднанні з яким утворюють складені модальні присудки, а також можуть виражати дію, стан чи процес, які мовець вважає можливими, обов'язковими, сумнівними, точними, допустимими, бажаними, тощо [4, с. 114]. Звертаючи увагу на традиційне виділення двох типів модальності (ставлення повідомляється до дійсності – об'єктивна модальність і ставлення мовця до того, що повідомляється – суб'єктивна модальність), ми вважаємо, що модальні дієслова є проявом суб'єктивної модальності [4, с. 98].

Реєстр популістської політики є остаточним, повторюваним і незабутнім повідомленням. Типовий політик або державний службовець, однак, може використовувати довші, незрозумілі конструкції з відгородженням, щоб уникнути оскарження певних претензій. Ми звикли думати, що хтось, хто використовує таку мову, ймовірно, не заслуговує на довіру, має що приховувати. Насправді,

деякі дослідження показали, що коли люди використовують мовну відгородження, як-от модальні дієслова, щоб заспокоїти, наскільки вони впевнені в чомусь, вони можуть сприйматися як менш надійні, компетентні та авторитетні та більш безсилі у формальних середовищах, як-от зал суду.

Незважаючи на це, дослідники помітили, що політичне письмо часто містить досить багато мовного відгородження, таких як використання модальних дієслів, яке викликає неясність у рецепієнта. Хоча посібники зі стилю та граматики іноді радять вченим уникати використання модальних дієслів у своїй роботі, щоб зменшити двозначність і неправильне тлумачення того, що в іншому випадку є заснованими на доказах і часто точними висновками, вчені та науковці не можуть не використовувати їх вільно. Деякі дослідження навіть застерігають, що модальні дієслова та інші відгородження можуть змусити інших дослідників невірною повідомляти результати, цитуючи їх.

Обов'язковість, виражена модальними дієсловами, може бути сильною і слабкою. *Must* в основному використовується для вираження сильного зобов'язання. *Should, ought to* і *had better* може використовуватися для вираження слабого зобов'язання. Дослідження модальних дієслів обов'язку в цитатах виявляє деякі особливості щодо родових відмінностей. Таким чином, жінки схильні використовувати модальні дієслова, що виражають слабку обов'язковість, тоді як чоловіки частіше використовують модальні дієслова, що виражають сильний обов'язок. Наприклад, «Щоб дістатися до порту, ми повинні плисти і плисти, а не прив'язуватися до якоря – плисти, а не дрейфувати» (Франклін Рузвельт).

Проте в окремих випадках сильний і слабкий обов'язок визначається не статтю, а людською природою, характером автора. У цитатах вольових і могутніх лідерів і політиків *should* звучить настільки ж сильно, як і *must*.

Наявність модальних дієслів вносить нюанси та відкриває дискусію. Залежно від використовуваного модального дієслова, оратор може передати різний ступінь впевненості, наприклад, модальне дієслово «*will*», як у прикладі «*an average global temperature rises of two degrees by Celsius will result in higher death rates*»

завжди вважалося дослідниками більш впевненим, тоді як модальне дієслово, як-от «*might*», звучить набагато менш впевнено.

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності

Стратегії перекладу є досить поширеним поняттям у перекладознавстві, але чіткого загального визначення цього терміна немає. Більше того, не всі перекладачі вважають це поняття терміном. Він, наприклад, не закріплений у «Тлумачному перекладному словнику» Л. Л. Нелюбіна [Нелюбін, 2003]. Англійська версія цієї концепції стратегії перекладу також не має окремої статті в авторитетному перекладознавчому словнику (цит. за Шлєпньовим 2018), але часто в ньому використовується.

Слід розрізняти стратегії перекладу та дії перекладу.

Дії перекладу — це сукупність усіх можливих дій для перекладу, а стратегії перекладу — це свідомо обраний алгоритм дій при перекладі одного конкретного тексту [Алексєєва, 2004]. Більшість дослідників, звертаючись до теми перекладацьких дій та алгоритму їх використання (тобто стратегії), мають на увазі лише письмовий переклад.

А. Д. Швейцер, розглядаючи переклад як процес прийняття рішення, поділяє його на два етапи: розробка стратегії перекладу (або програми перекладацьких дій) і визначення конкретного мовного втілення цієї стратегії, що включає використання різних специфічних прийомів перекладацьких трансформацій. На обох етапах рішення приймається з урахуванням такої конфігурації лінгвістичних та екстралінгвістичних детермінант перекладу в їх взаємозв'язку. Процес перекладу складається з серії виборів [Швейцер, 1996].

На першому етапі перекладач стоїть перед вибором стратегії перекладу. Наприклад, перевага може бути віддана точному за текстом, близькому до буквального перекладу або, навпаки, перекладу, який сміливо відходить від формальної структури оригіналу. У цьому виборі вирішальну роль можуть зіграти

жанр тексту, мета перекладу та соціальна норма перекладу, характерна для певної епохи.

Д. Н. Шлєпньов визначає стратегію як загальну програму, установку або набір налаштувань, обраних перекладачем для перекладу конкретного тексту з певною метою в конкретній ситуації. Він вважає, що кожна стратегія складається з унікального набору параметрів. Такі параметри дослідник поділяє на три групи [Шлєпньов, 2018]:

1. Природа еквівалентності

Необхідно визначити характер і ступінь відповідності вихідної мови та мови перекладу. У цій групі виділяють такі параметри: функції; повнота перекладу; фактичний зміст; жанрова; стиль; будь-які культурно специфічні елементи; структура і склад; формальні ознаки тексту; спеціальна термінологія та професійне вживання; невербальні елементи.

2. Характер обробки тексту перекладу

Необхідно визначити, яка обробка потрібна, щоб переклад дискурсу міг функціонувати. Обробка перекладеного дискурсу може бути такою: адаптація до належного функціонування; забезпечення чіткості перекладу; адаптація до особливих умов замовника; ступінь відповідності культурі мови перекладу або відмова від нього; ступінь придатності до одержувача; ступінь і характер пристосованості до жанрово-стилістичних норм культури господаря; характер лінгвістичної обробки тексту перекладу; допустимість і необхідність коментарів, пояснень, пропусків або доповнень інформації; адаптація до технічних вимог та обмежень, до носія інформації; можлива адаптація до вимог законодавства та обмежень; характер редагування перекладеного тексту (наприклад, наявність редактора); використання машинного перекладу та відповідної обробки тексту – попереднє та постредагування.

3. Інша поведінка перекладача, пов'язана з перекладом тексту.

Характер організації роботи, послідовність; дотримання професійної та загальної етики; забезпечення рентабельності роботи для перекладача; допустимість, характер і ступінь прозорості чи непрозорості перекладача;

визначити необхідність пошуку інформації чи консультанта; визначити потребу в інших учасниках (перекладачах чи редакторах); характер відносин з іншими учасниками перекладу.

На думку І. С. Алексєєвої, стратегії перекладу — це сукупність конкретних дій перекладача при перекладі конкретного тексту на кожному етапі перекладу. З цієї точки зору дослідниця виділяє три етапи перекладу: сприйняття тексту, відтворення, та закінчення перекладу (Алексєєва, 2004).

Найбільш вивченим етапом є етап відтворення, тобто власне переклад, і конкретні засоби, за допомогою яких він здійснюється: одиниці перекладу, а також типи взаємозв'язків мовних засобів, що встановлюються в процесі перекладу.

Етап сприйняття включає розуміння оригінального тексту. Перш за все, перекладач читає текст, щоб зрозуміти основну думку, а також проаналізувати текст з точки зору перекладача.

Стратегія перекладача, на думку В. Н. Комісарова, ґрунтується на розумінні того, що будь-яка частина тексту може представляти явні чи неявні проблеми перекладу, що призводить до поваги до оригіналу, неприпустимості необдуманих чи поверхневих рішень (Комісаров, 2002).

У середині 1990-х років американський теоретик перекладу Л. Венуті сформулював дві основні стратегії перекладу: очуження (форенізація) і одомашнення (доместикація) (Venuti, 1995).

Ці терміни запозичені низкою вчених (див., наприклад, У. Еко), у тому числі й українськими, і зараз широко використовуються в українському перекладознавстві. Так, І. Корунець та Л. Коломієць використовують терміни «форенізація» та «доместикація» (Корунець, 2012; Коломієць, 2006). Є також адаптовані до української мови терміни «одомашнення» та «очуження» (Л. Андрейко, М. Іваницька, М. Пилипчик та ін.). Отже, що це за стратегії?

Український перекладач О.В.Ребрій зазначає, що стратегія одомашнення орієнтована на найбільш адекватну передачу значення, тобто це стратегія значення, а стратегія відчуження орієнтована на передачу ознак форми, тобто це

стратегія форми. Обираючи стратегію сенсу, перекладач свідомо усуває всі перешкоди на шляху до розуміння тексту, а тому жертвує тими особливостями форми, які можуть ускладнити сприйняття твору іноземним читачем, обираючи стратегію форми, перекладач, навпаки, часто змушений жертвувати семантичною прозорістю, щоб відтворити нетривіальні ознаки оригінального тексту, які можуть бути як маркерами індивідуального авторського стилю, так і характерними мовно-стилістичними особливостями тексту оригіналу, епохи чи стилю (Ребрій, 2012).

При цьому дослідник вказує, що ці стратегії в чистому вигляді є ідеальними науковими конструктами, які існують лише в теорії перекладу. У практиці перекладу вони ніколи не реалізуються в чистому вигляді – перекладач, навіть віддаючи перевагу одному з них, зазвичай інтуїтивно шукає «золоту середину», вдаючись у різних точках перекладу до того чи іншого.

Безсумнівно, модальні дієслова і слова є однією з найбільш дискусійних проблем теоретичної граматики англійської мови. Перекладачі виділяють такі основні труднощі перекладу з точки зору граматичного аспекту: 1) належність мов до різних структурних типів (аналітичних/флексійних); 2) різний обсяг змісту подібних граматичних форм і конструкцій у двох мовах; 3) функціональні характеристики певної граматичної категорії, відмінної від української мови; 4) граматична омонімія (15, с. 16-18). Тому переклад потребує граматичних трансформацій, під якими В. Карабан розуміє зміну граматичних характеристик слова, словосполучення чи речення в перекладі (15, с. 20). Існує кілька основних типів граматичних трансформацій: 1) перестановка (зміна порядку слів або словосполучень у перекладі); 2) заміна (заміна одних граматичних ознак іншими: словосполучення – реченням, просте речення – складним тощо), 3) видалення; 4) доповнення (найчастіше для іменників, прикметників, прислівників); 5) комплексне перетворення, яке поєднує в собі декілька елементів з вищезгаданих (15, с. 20).

Таким чином, професіоналізм перекладача складається з багатьох компонентів, і, в першу чергу, це розробка власної стратегії перекладу. У найбільш узагальненому і стислому вигляді стратегію перекладу можна визначити як

порядок і суть дій при перекладі конкретного тексту. Він включає три етапи: до-перекладний аналіз оригінального тексту, власне процес перекладу та пост-перекладне редагування перекладеного тексту.

Однією з необхідних умов професійного підходу до перекладу є попередня підготовка до нього. Тому після прочитання оригінального тексту необхідно вивчити джерела додаткової інформації про тему оригінального повідомлення – паралельні тексти мовою перекладу (так звані довідкові тексти), довідники, енциклопедії, електронні словники тощо. Ці допоміжні тексти полегшують пошук еквівалентів відповідних термінів (які часто відсутні навіть у словниках) і дають підказку щодо незрозумілої інформації, знайденої в оригінальному тексті.

Професійні перекладачі-практики рекомендують починати переклад з читання оригінального тексту від початку до кінця, не зупиняючись у складних і незрозумілих місцях, відзначаючи слова, вирази, терміни, яких ми не знаємо чи не впевнені. У той же час деякі перекладачі записують на полях вдалі, на їхню думку, перекладацькі рішення, які швидше спадають на думку при першому безперервному читанні.

Стратегія перекладу, безсумнівно, визначається особистими якостями перекладача, який самостійно розробляє елементи власної стратегії на практиці.

Однак часто помилки перекладача пояснюються неправильним підходом до його роботи або повним ігноруванням стратегії перекладу.

1.3 Види політичного дискурсу та специфіка їх перекладу

Виступ політика – це ідеально спланована кампанія, яка потребує тривалої та ретельної підготовки. Це складний процес, тому політик повинен не тільки інформувати громадськість про якусь сферу економічного, політичного чи соціального життя, але, що більш важливо, досягти порозуміння з аудиторією, переконати своїх громадян зайняти позицію та заручитися їх підтримкою.

Основним інструментом, який використовують політики для досягнення своїх цілей, є політична промова. Політична промова — це заздалегідь підготовлений гострий політичний виступ з позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуваннями, конкретними фактами, з окресленими планами, перспективою політичних змін. Політичним виступом може бути парламентський виступ як публічна спроба переконати аудиторію у доцільності певної ідеї чи дії.

Як і будь-яка промова, політичні виступи також мають свою класифікацію. О.В. Падалка виділяє такі види політичних виступів: парламентські; передвиборні промови; партійні виступи; дипломатичні промови; вітальні промови; святкові промови.

Парламентський виступ — це публічна спроба переконати аудиторію в доцільності певної ідеї, події, дії. Для цього використовуються оригінальні пропозиції, аргументи, несподівані думки, емоційний виклад, швидка реакція (35, с. 235).

За словами Т. В. Бурмістенка, передвиборні промови готує політик, який має намір балотуватися в президенти на виборах. Основна мета передвиборчих виступів – отримати владу та залучити виборців. О. В. Падалка визначає партійні виступи як такі, що створені для висунення власних ідей і цілей, своєї пропаганди (35, с. 236).

Дипломатичне мовлення може охопити практично всі елементи комунікативного процесу, воно здебільшого відноситься до сфери ділового спілкування і має певні ознаки офіційно-ділового стилю, який включає в собі юридичну та адміністративно-соціальну сферу діяльності та використовується при написанні документів, ділових паперів та листів в державних установах, а також у різних видах ділового усного спілкування.

У своїй роботі О. В. Падалка вважає вітальні промови однією з прерогатив урядовців, формально вони присвячені темі заходу, а фактично служать для просування цілей і завдань оратора.

Святкові промови мають ритуальний характер і виражають спільні цінності та погляди. Масова аудиторія на яку спрямовані святкові промови, має певні очікування, що є результатом набутого досвіду та знання відповідного ритуалу.

Отже, політична мова асоціюється з важливими подіями суспільно-політичного життя (наприклад, вибори до органів державної влади). Це завжди впливає на інтелектуальні, емоційні та вольові сфери адресата. У політичних виступах часто цитуються програмні документи (програма партії чи маніфест руху) та інші прецедентні тексти (виступи політиків).

У часи глобалізації політична діяльність привертає велику увагу. Оскільки політика та політичне життя знаходяться в центрі уваги, вони становлять основу для багатьох досліджень політичного дискурсу.

Нідерландський лінгвіст Ген А. ван Дейк розглядає дискурс як комунікативну подію (складну єдність мовної форми, значення й дії), відтворювану учасниками спілкування, яка залучає не лише мову до її реального використання, а й ті психічні процеси, які постійно супроводжують комунікаційний процес, а також спосіб оновлення тексту в певних ментальних і прагматичних умовах (28, с. 52).

Політичний дискурс, як різновид дискурсу, готується для досягнення, збереження та здійснення політичної влади. Основний намір політичного дискурсу – потреба адресата висловити своє бачення дійсності та переконати адресатів, що таке бачення є єдиним правильним. У цьому випадку оратор має справу з подіями майбутнього, тому вибір відповідних мовних засобів може зіграти вирішальну роль (17, с. 266).

Використання модальних дієслів і слів у політичних промовах завжди мало має великий вплив на людей, оскільки підкреслює, що люди повинні робити.

Відмінності між способами викладу можна спостерігати через реакцію громадськості, що ґрунтується переважно на виступах відомих людей, особливо політиків.

Оскільки метою перекладу політичного дискурсу є викликати реакцію в іншомовного адресата, завдання перекладача ускладнюється ще й тим, що

політичний дискурс апелює до ієрархії цінностей, релевантних лише в межах певної культури, для якої створюється політичний дискурс. Перекладач повинен, перш за все, правильно інтерпретувати вихідний текст, а потім почати шукати засоби мови перекладу, здатні передати функцію оригінального повідомлення, його прагматичність та емоційність. Національно-специфічні реалії, особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та ідіоми, що підкреслюють національний колорит політичного дискурсу, викликають значні труднощі для перекладу (40, с. 62).

Політичним текстам не властива логічна гармонія. Там часто використовуються мовні шаблони та стереотипи. Незручні вирази замінюються умовними або навіть такими, що нічого не означають. Політична мова у промовах також надає перевагу коментарю, а не інформації. Важливою особливістю є спрямованість аргументів переважно на почуття, а не на розум (29, с. 22-23). Тому, враховуючи всі особливості політичних промов і застосовуючи стратегії перекладу, можна виділити ряд способів перекладу таких текстів: дослівний (повний) переклад; використання перекладацьких трансформацій; вичерпний переклад.

За статистикою, найпоширенішим способом перекладу політичних промов є використання перекладацьких трансформацій (Діаграма 1, див. стор. 69).

Трансформація є основою більшості прийомів перекладу, яка полягає у зміні формальних (лексичні чи граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі (38, с. 89).

А. Фіттерман і Т. Левицька виділяють три типи перекладацьких трансформацій (38, с. 89):

1. Граматичні трансформації. До них належать такі прийоми: перестановка, видалення, додавання та заміна речень.
2. Стилістичні трансформації. Ця категорія включає такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та адаптація.

3. Лексичні трансформації. До них належать заміна й доповнення, конкретизація й узагальнення речень, транскрипція й транслітерація, антонімічний переклад.

Транспозиція, як вид граматичної перекладацької трансформації, — це зміна розташування мовних одиниць у тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу.

Транспозиції часто супроводжуються іншою граматичною трансформацією — заміною, яка змінює граматичні особливості слів (наприклад, замість форми

однини в перекладі перекладач використовує форму множини), частин мови (наприклад, інфінітив у перекладі трансформується в іменники), члени речення (наприклад, у підмет), слова (наприклад, одне слово в перекладі змінюється іншим, подібним за значенням) та речення (наприклад, просте речення перетворюється на складне чи навпаки) (14, с. 20).

При перекладі модальності у політичному дискурсі часто виникає потреба додати слово, що пов'язано з так званним стисненням англійської мови (16, с. 85). Метод додавання є повною протилежністю методу опущення.

Під стилістичними трансформаціями розуміються такі прийоми перекладу, за допомогою яких перекладач зміщує стилістичні акценти, нейтралізуючи або, навпаки, актуалізуючи різні відтінки сенсу, або пристосовуючи мову перекладу до стилістичних норм, прийнятих у мові оригіналу (27, с. 53). За допомогою стилістичних трансформацій перекладач може передати всю виразність і стиль мови тексту оригіналу, не змінюючи змісту тексту перекладу.

Синонімічна заміна є однією зі стилістичних трансформацій перекладу, яка використовується, коли в мові перекладу немає еквівалентного слова в мові оригіналу, тож перекладач підбирає відповідник, який найкраще передає значення мовної одиниці, але не є еквівалентом, прямим синонімом оригінального слова.

Описовий переклад — це спосіб перекладу нових лексичних елементів мови джерела, коли слово, словосполучення, термін, фразеологізм замінюється в мові перекладу фразою, яка адекватно передає значення слова чи словосполучення (терміну). Використовуючи описовий переклад, важливо стежити за тим, щоб

фраза мовою перекладу точно і повністю передавала всі основні ознаки поняття, що позначається словом оригіналу (18, с. 723).

На думку І. Корунця, компенсація — це спосіб перекладу, при якому елементи оригінального змісту, які були втрачені під час перекладу, передаються в тексті якимось іншим способом, щоб компенсувати семантичну втрату. Іншими словами, це заміна елемента оригіналу, який важко передати, подібним чи будь-яким іншим елементом, який компенсує втрату інформації та здатний подібним чином впливати на читача (22, с.107).

Ще одна стилістична трансформація – адаптація. Адаптація – це крайня форма трансформацій оригіналу, яка допускається в перекладі, і в результаті якої відбуваються не тільки зміни в образі конкретної предметної ситуації, а й змінюється предметна ситуація в тексті перекладу (32, стор. 179). Наприклад, часто

виникає потреба пояснити деякі різноманітні географічні та культурні реалії в тексті перекладу, згаданому у тексті оригіналу (20, с. 215).

Однією з найпоширеніших лексичних трансформацій є конкретизація. За статистичними оцінками, частота використання цього типу лексичних трансформацій становить 12%, як показано на діаграмі 2 (див. стор. 69).

Конкретизація – це спосіб перекладу, який включає заміну слова чи фрази з мови оригіналу з більш широким предметно-логічним значенням на слово в мові перекладу з вузьким значенням.

Генералізація — це перетворення, протилежне значенню конкретизації: слово з конкретним значенням у мові-джерелі перекладається з узагальненим значенням на мову перекладу. Наприклад:

Одними з найпростіших способів перекладу серед лексичних трансформацій є транскрипція та транслітерація, тобто побуквенне або фонематичне перенесення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу.

Спосіб антонімічного перекладу полягає в перенесенні поняття на протилежне, часто із запереченням, тобто на антонім українського відповідника цього слова (30, с. 98).

Оскільки дослівний переклад не завжди може адекватно передати всю суть тексту оригіналу, а всі перекладні трансформації не можна використовувати окремо один від одного, перекладачі використовують принцип комплексного перекладу. Досить часто перекладачі поєднують у своїй роботі перекладацькі трансформації, наприклад, лексичні з граматичними чи стилістичними.

Значення здивування чи припущення, виражене в англійській мові за допомогою просодичних засобів, передається українською мовою за допомогою часток, інтонації та наголосу.

Важливо зазначити, що інтонація як засіб вираження модальності перетворюється із суто фонетичного явища у фонетико-граматичне явище, оскільки дбає й про граматичну функцію.

Мовознавець Н.Ю. Шведова вважає, що модальність не може обмежуватися посиленням на ставлення людини, яка говорить з точки зору реальності/ірреальності (42, 503). Значною мірою ця категорія виявляє суб'єктивно-оцінювальне ставлення. Окрім речення, утвореного в системі форм об'єктивно-модального значення, яке включає повідомлення в план реальність/нереальність, – пише Шведова, – кожне висловлювання, побудоване на основі тієї чи іншої схеми речення, включає суб'єктивно-модальне значення і виражає ставлення мовця до сказаного (власне ставлення автора або ставлення автора до ситуації, яке виражається за допомогою вираження думок) (42, 76).

Крім того, до лексичних засобів вираження модальності відносять модальні слова, які виражають суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання в реченнях. Модальні слова мають значення сумніву, ймовірності, впевненості, передбачення, тощо. До них належать такі слова: *perhaps* (можливо), *maybe* (можливо), *definitely* (без сумніву), *certainly* (звісно), *probably* (можливо), *of course* (звичайно), *surely* (звісно), *without a doubt* (без сумніву), *in fact* (фактично), *in truth* (правду кажучи), *possibly* (можливо), *naturally* (звісно), *obviously* (очевидно), *happily* (на щастя), *fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль), *undoubtedly* (без сумніву) etc. (42, 506).

Таким чином, за допомогою лексичних засобів вираження модальності можна сформулювати думку читача та вплинути на його оцінку твору, що є одним із головних завдань автора та перекладача відповідно.

Отже, категорія модальності в англійській та українській мовах виражається модальними словами та модальними дієсловами, які виражають однакові або різні значення модальності.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Отже, у першому розділі ми розглянули теоретичні питання модальності та політичного дискурсу. У цьому розділі ми вивчали теоретичні основи вивчення модальності в лінгвістиці та перекладознавстві. Він складається з трьох підпунктів і включає: модальність як перекладацьку проблему, перекладацькі стратегії відтворення модальності, типи політичного дискурсу та специфіку їх перекладу.
2. Теоретичне обґрунтування поняття модальності можна знайти в наукових працях багатьох відомих мовознавців, зокрема: В. В. Виноградов, Ш. Баллі, О. С. Ахманова, Венуті Л., Ребрій О. В., Корунець І., Карабан В. І., Еко Умберто, та ін.
3. Точки зору лінгвістів щодо категорії модальності розходяться. Це можна пояснити неоднозначністю самого поняття модальності та його широким діапазоном значень. Розходяться думки вчених і щодо типів модальності.
4. Модальність поділяється на об'єктивну і суб'єктивну. Суб'єктивна модальність, на відміну від об'єктивної, є факультативною ознакою висловлювання і виражається такими засобами, як: порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова та дієслова, вигуки, вставні слова та словосполучення, порядок слів у реченні.
5. Найбільш проблемним моментом для перекладу може бути авторська модальність, яка в переважній більшості випадків відображає втілення авторського задуму.

Крім того, проаналізовано політичну сферу та сам термін політичної промови. Тому можна визначити, що це заздалегідь підготовлений політичний виступ із позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуваннями, конкретними фактами з окресленими планами та перспективою політичних змін.

6. Таким чином, американські політичні промови викликають певні труднощі при перекладі через те, що специфіка таких текстів поєднує ознаки публіцистичного, наукового, а іноді й художнього стилів. Концепція політичного мовлення та вибір адекватного перекладу будуть актуальними протягом століть, оскільки мова розвиватиметься, а перекладач повинен мати можливість вибрати спосіб перекладу, який не тільки адекватно передає суть висловлювання, але й відповідатиме певним стандартам перекладу.

Отже, виявлено, що вибір використання певного модального дієслова може мати вирішальний вплив на результат події. У цитатах вольових, могутніх лідерів політики мають звучати сильніше, ніж як іноді того вимагається.

7. Вживання модальних дієслів зобов'язання в усному способі промови є більш впливовим, ніж у письмовому. Слова завжди були потужними і вирішальними. Усна відповідь навіть сильніша за зовнішній вигляд. Ось чому кожне слово, яке ми вимовляємо, може мати свій ефект, незалежно від позитивного чи негативного його значення.

РОЗДІЛ 2

ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ МОДАЛЬНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Семантична класифікація модальності у політичному дискурсі

Однією з особливих характеристик політичного дискурсу є модальність. Саме політичному дискурсу як комунікативному явищу в процесі спілкування притаманна суб'єктивна модальність.

Семантично модальні дієслова не позначають ні дії, ні стану, а, на відміну від регулярних дієслів, виражають абстрактні модальні значення ймовірності, можливості, необхідності, бажаності, доцільності, сумніву, різноманітних емоцій. Ці значення виражаються інфінітивом правильного дієслова, за яким слідує модальне дієслово. Інфінітив без частки *to* (за винятком модального дієслова *ought to* та еквівалентів модальних дієслів *to be to*, *to have to*).

На думку деяких науковців, комунікативний аспект політичного дискурсу поділяється на види відповідно до наміру: – репрезентативний, коли автор намагається сформулювати або змінити певний образ у реципієнта; аппрезийтивний, коли автор намагається переконати реципієнта, що одна ідея краще іншої; прескриптивний, коли мовець намагається вербальними засобами змінити поведінку реципієнта. Приведемо наступні приклади: “*There **should** be no fear. We **are** protected, and we **will** always be protected.*” (DTIA, 2). В даному прикладі з інаугураційної промови Дональда Трампа він за допомогою модальних дієслів намагається змінити поведінку американців на користь того, щоб позбутися страху і бути впевненими у їх безпеці. “*We **will** make America safe again. And yes, together, we **will** make America great again.*” (DTIA, 2). Цією фразою Дональд Трамп також за допомоги модального дієслова *will* спонукає американців до зміни поведінки, тобто стати більш вольовими задля зміни Америки на краще. “*And now, a rise in political extremism, white supremacy, domestic terrorism that we **must** confront and we **will** defeat.*” (JBIA, 3). В цьому прикладі з інаугураційної промови Джо Байдена нинішній президент Америки намагається змінити думку

американців щодо політичного екстремізму, приниження афроамериканців, тероризму в Америці. За допомогою модального дієслова *must* і *will* намагається сказати, що ідея протистояння і перемоги краща ніж змирення з цими неприємними реаліями життя.

Безперечно, у даному випадку, використання модальних дієслів та модальних конструкцій для досягнення визначеної мети комунікації є неминучим. Проте політичний дискурс неоднорідний і у нього є певні особливості, де можна виявити різні співвідношення використання модальних дієслів.

Отже, модальність як семантична категорія виражає різні види відношень висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації висловлювання у політичному дискурсі.

Як відомо, у лінгвістиці розрізняють об'єктивну і суб'єктивну модальність. Об'єктивна модальність виражає зв'язок повідомлення з дійсністю, тобто реальним чи уявним та є те, що повідомляється, можливим чи бажаним. Суб'єктивна модальність виражає ставлення мовця до змісту висловлювання [61].

Модальність в англійській мові розкривається на чотирьох рівнях: фонетичному, лексичному, лексико-граматичному та граматичному.

На граматичному та лексико-граматичному рівні засобом вираження модальності є – модальні дієслова як службові частини мови, які не вживаються як окремі члени речення [55, с. 52].

Так, на граматичному рівні модальність виражається способом дієслова (дійсний, наказовий, умовний), які відповідно розкриваються у розповідних, спонукальних та заперечних реченнях. Наприклад, *“The one thing that the American people **should not have to** wait and see is some sort of action.”* (BOVS, 1) [55, с. 52].

На лексико-граматичному рівні вираженням модальності є також модальні дієслова, а саме: «can/could, may/might, should/ought», *must*, *need*, *will/would*. Вони виражають відношення автора до дії (можливість, здатність, імовірність,

необхідність здійснення дії), що виражається основним дієсловом [55, с. 52]. Наприклад, “*So it **must be** with this generation of Americans.*” (BOVS, 1).

На лексичному рівні значення модальності виражаються модальними словами, до яких належать «*maybe, perhaps, possibly, probably*», та інші. Вони розкривають впевненість чи сумніви автора та його суб’єктивну оцінку до повідомлюваного. Синтаксично вони виконують функцію вставного слова, яке, зазвичай, відноситься до всього речення. Наприклад, “***Perhaps**, a new spirit is rising among us.*”

Модальні слова можуть знаходитись на початку, у середині або в кінці речення [55, с. 52]. Наприклад, “*I believe we can seize this future together because we are not as divided as our politics suggests.*” (BOVS, 1). У цьому реченні модальне слово *believe* стоїть на початку речення і модальне дієслово *can* після нього. “*But that common bond is where we must begin. Our economy is recovering. A decade of war is ending.*” (BOVS, 1). У цьому прикладі модальність виражена дієсловом *to be* у теперішньому прогресивному часі стоїть в кінці речення. “*We cannot put the security of our children and grandchildren in Donald Trump’s hands.*” У цьому реченні модальне дієслово у негативній формі *cannot* також стоїть на початку речення відразу ж після особи *we* (HCSDTNS, 4). “*May God bless America and may God protect our troops.*” (JBIA, 3). В даному прикладі модальне дієслово *may* вживається двічі – прямо на початку речення вперше і посередині речення вдруге.

На фонетичному рівні значення модальності виражаються наголосом та інтонацією, а саме: припущення, застереження, сумнів, упевненість, тощо [55, 52].

Представлення фактів і даних, опис явищ – це об’єктивна, інформативна частина дискурсу, яка переслідує багато різних комунікативних цілей, для здійснення яких використовуються різні модальні дієслова. Особливо модальні дієслова «*can*» та «*will*», які вживаються для опису властивостей і характерних процесів.

Закони та принципи (на рівні гіпотези) переважно формулюються за допомогою модального дієслова «*will*». Ми можемо простежити такі гіпотетичні твердження, наприклад, в інаугураційній промові Джо Байдена: “*My fellow*

Americans, in the work ahead of us, we will need each other.” (JBIA, 3). “We will need all our strength to persevere through this dark winter.” (JBIA, 3).

У разі розкриття цілей, функцій або короткого визначення якого-небудь явища, дії або поняття як правило використовується модальне дієслово «can», особливо у таких дефініціях як «can be used, can be operated, can allow, can provide, etc».

У випадку опису потенційної здатності домінуючими модальними дієсловами є «can» та «could» (іноді«may»), а також модальне дієслово «will». Це доводиться на прикладі “*The notion that our elected leadership can't do the same thing is mind-boggling to them.*” (BOVS, 1). Даною фразою з переможної промови на президентських виборах у 2012 році Барак Обама показує потенційну нездатність попередньої до нього влади до певних дій.

Вибір модального дієслова у політичному дискурсі залежить від ступеня передбачуваності результату – від незначної можливості до стовідсоткової впевненості.

На думку А. Сілка модальні дієслова у такому випадку мають слабкі та сильні способи вираження необхідності [56].

Таким чином, коли автор бажає бути більш категоричним, він використовує дієслово «will». У разі розуміння відповідальності за твердження, автор знижує категоричність висловлювання за допомогою модальних дієслів «could, should» [49].

У разі альтернативного вибору між різними теоріями, способами, рішеннями в політичному дискурсі для вираження способу обрання між декількома варіантами використовуються модальні дієслова «may, could». Наприклад, фраза “*We are entering what may well be the toughest and deadliest period of the virus.*” (JBIA, 3). виражає можливість декількох варіантів: як можливості входу в найтяжчу фазу коронавірусу так і ні.

Для опису очікуваних чи передбачуваних наслідків і результатів використовуються модальні дієслова «can, may». Так модальне дієслова «can» використовується для вираження теоретичної можливості, що є наслідком певних

умов або відсутності перешкод для здійснення дії, що виражено дієсловом в поєднанні з яким вживається модальне дієслово «can».

Отже, категорія модальності в політичному дискурсі виражається модальними дієсловами та модальними структурами, які виражають одні і ті ж, або різні значення модальності. Проте у політичному дискурсі більш широкого вжитку набули модальні дієслова, як мають більше значень модальності.

Основу семантики мовної модальності складає сукупність значень способів. Однак мовна модальність в цілому не вичерпується цією сукупністю, оскільки включає в себе модуси, що не отримали статус останніх. Семантичне поле модальності ширше сукупності значень способів, в його план вираження входять не тільки морфологічні, але й лексичні, синтаксичні засоби [49, с. 47]. Модальні дієслова, вживаючись в поєднанні з інфінітивом, виражають потенційність, але виражають її більш диференційовано, ніж способи, які в силу своєї абстрактності, загальності не можуть конкретно виражати різноманітні відтінки потенційності. У сполученні з інфінітивом модальні дієслова піддаються процесу граматикалізації, як і всі дієслова-зв'язки, їх семантичний зміст перебудовується в граматичне вираження ознаки, що створюється предикативним членом у реченні.

Семантичним значенням модальних дієслів є вираження не дії, а відношення до дії [31:106; 8:43; 9:6]. Це пов'язано з тим, що модальні дієслова виконують в реченні лише одну синтаксичну функцію – функцію першого члена складеного модального присудка. При цьому модальні дієслова можуть по-різному функціонувати у зв'язку з комунікативною спрямованістю відношення, що вони виражають. Первинна функція модальних дієслів – це відношення суб'єкта дії до дії, причому кожне значення має одне основне значення, на якому базуються можливі відтінки цього значення.

Натомість, потенційне значення модальних слів/фраз реалізується тільки в синтаксичних відношеннях. Наприклад, англійська модальна фраза “*be able to*” українською мовою передається групою слів, що містять різні за своїми морфологічними характеристиками одиниці: *могти/не могли, вміти/не вміти, вдатися/не вдатися, годиться/не годиться, дозволити/не дозволити; модальні*

предикативи: *можна/не можна; можливо/неможливо; дієслівно-іменні сполучення слів з прикметниками: бути здатним; бути спроможним; сталі дієслівно-іменні сполуки: бути в силах, мати змогу, мати можливість, дати змогу, мати силу, бути у змозі; модальні предикативні прикметники: здатний, спроможний, схильний, ладен.* Наприклад, фраза з виступу президента Байдена про боротьбу з COVID-19 *“The cost is finding it in gasoline, even though I’ve put — even though I was able to bring it down 12 cents a gallon and will come down more, I believe.”* було перекладено як: *«Вартість полягає в тому, щоб знайти його в бензині, незважаючи на те, що я вклав – хоча я зміг знизити його на 12 центів за галон і, я вірю, знизиться ще»* (RPBFACOV1D-19, 8). При цьому модальні слова залишаються лексично неповнозначними, нездатними бути самостійними компонентами речень, що функціонують лише в ролі регулярних модифікаторів певних синтаксичних конструкцій. Вони є словами релятивної семантики, словами, які не можуть самостійно виражати семантику і тому потребують інших слів для реалізації їх змісту. Крім того, з погляду реалізації семантики вони є інформативно недостатніми словами, з погляду ж вираження змісту, вони є семантично обслуговуючими словами [31:13].

Оскільки потенційне значення передається через посередництво лексичного значення модальних дієслів, що входять до складу складеного присудка, який є синтаксичною одиницею, то будемо вважати, що вони представляють лексико-синтаксичний засіб вираження можливості. Модальні дієслова мають абсолютну сполучуваність з інфінітивом, тобто після них не може вживатися ніяка інша морфологічна форма, крім інфінітива. Саме інфінітив створює потенційні можливості для дієслів бути модальними і представляє собою разом з модальними компонентами семантичну і синтаксичну єдність.

Членування семантичної структури функції можливості здійснюється за здатністю, зумовленою внутрішніми ознаками, які передають зв’язок суб’єкта і ознаки та знаходяться в самому суб’єкті (що становить собою його внутрішню характеристику), та здатністю, зумовленою зовнішніми ознаками, що знаходяться

поза суб'єктом (це зовнішні умови, обставини, правила, закони природи), які надають можливості динамічний характер.

Лінгвістичний аналіз стилістичних засобів синтаксичного рівня аналізованого матеріалу констатує абсолютне превалювання повних, розповсюджених речень, наявність складного синтаксису із різноманітними типами зв'язку, у тому числі з багаточленними підрядними конструкціями, що забезпечують логічні зв'язки між об'єктами, фактами, та подіями.

Вираження внутрішньої можливості, необхідності, чи обов'язку зумовлює показ можливості, необхідності, чи обов'язку суб'єкта здійснювати певні дії як його постійні властивості, його якісну характеристику. Залежно від типу відношення суб'єкта (а також об'єкта) і ознаки розрізняють два різновиди цього варіанта значення можливості, необхідності, чи обов'язку. Широко представлений активний різновид, який виражає здатність самого суб'єкта виконувати дію, що виступає його характерною ознакою; і пасивний різновид, який дозволяє піддавати його певній дії.

Спеціалізованою формою вираження об'єктивної можливості, необхідності, чи обов'язку є ускладнені формально і семантично дієслівно-іменні сполуки: *мати можливість/мати необхідність/...+інфінітив*. Найчастіше такі сполуки належать сфері вживання теперішнього часу, тому що ніби концентрують оцінку здійснення тих чи інших дій в рамках одного часового плану – теперішнього. Наприклад, фраза з промоови Хіларі Клінтон про Дональда Трампа і національну безпеку: *“First, we need to be strong at home.”* (HCSDTNS, 4) перекладена як *«По-перше, нам потрібно бути сильними вдома»*, що підтверджує формулу вживання модальних дієслів: модальне дієслово+інфінітивна форма смислового дієслова.

Наявність заперечення в семантичній структурі висловлення з модальними модифікаторами можливості, необхідності, чи обов'язку призводить до зміни модального змісту висловлення. У висловлюваннях, що вказують на неможливість, запереченню підпадає сама можливість реалізації даної ситуації.

Модальне значення неможливості в перекладі українською мовою репрезентують заперечні частки *не, ні, ані*, які змінюють модальний зміст

висловлення. Відсутність можливості, необхідності, чи обов'язку виражається модальним дієсловом чи словом із заперечною часткою *не* або її варіантом, що стоїть у позиції перед ним. Як приклад візьмемо фразу з промови Мартіна Лютера Кінга «Я маю мрію» та її переклад українською мовою: “*We must not allow our creative protest to degenerate into physical violence.*” (ІНDMLK, 5). «Ми не повинні допустити, щоб наш творчий протест зникчємнївся до фізичного насильства».

2.2 Структурні моделі модальності у політичному дискурсі

За значенням модальних дієслів їх можна розділити на такі типи:

Модальні дієслова: *can, could, should, must, will, would, may, might, should*;
 Напівмодальні дієслова: *dare, need, ought to*; Дієслова з модальним значенням (еквівалент модальних дієслів): *have to, to be to*.

У модальних конструкціях в англійській мові важлива граматики та правильна побудова речень.

По-перше, модальні дієслова – це виняток із правила, що між двома дієсловами ставиться *to* (крім фраз, які вже містять *to* – *have to, be to, ought to*).

По-друге, поряд з модальним дієсловом завжди стоятиме дієслово, що означає дію.

По-третє, модальні дієслова в англійській мові використовуються у теперішньому часі, часто навіть з натяком на майбутнє. Тут головне пам'ятати, що до модальних дієслів не додають закінчення *-ed* у минулому часі або слово *will* в майбутньому часі. Виняток становлять дієслова *have to, be to* і *can*, які мають свою форму у минулому часі: *had to, was to/were to, could*. Наприклад, у реченні з інаугураційної промови Джо Байдена “*We will need all our strength to persevere through this dark winter.*” (JBIA, 3) використано модальне дієслово *will*, яке використовується для позначення майбутнього часу. Тому ми можемо перекласти це речення наступним чином: «Нам знадобляться всі наші сили, щоб витримати цю темну зиму».

Крім того, для позначення майбутнього часу може використовуватись форма *would*, яка є похідною від дієслова *will*. “*And, as you may already know, if we want to protect our great citizens from people who would definitely do a big harm to us I’ve instituted a very-very controversial, and extremely hard to get that travel ban in one of the world’s most dangerous countries*» (DTIA, 2). Переклад звучить наступним чином: «І, як ви, можливо, вже знаєте, якщо ми хочемо захистити наших великих громадян від людей, які безумовно завдадуть нам великої шкоди, я впровадив дуже-дуже суперечливу заборону на подорожі до найбільш небезпечних країн світу».

З перекладу цих двох речень видно, що в українському реченні відповіднику немає подібного окремого дієслова, яке було би окремим членом речення. Зазвичай, майбутній час передається у смисловому слові відповідною формою.

По-четверте, модальні дієслова використовуються в одній формі для будь-якого числа та роду. Винятком знову будуть дієслова *have to* та *be to*. Наприклад, дієслово *have to* у промові Президента Джо Байдена з приводу боротьби з коронавірусом використовується у його початковій формі *have to*: “*That’s what we have to keep doing today.*” (RPBFACOV1D-19, 8), яке ми можемо перекласти як: «Це те, що ми повинні продовжувати робити сьогодні». Як бачимо, форма множини в українському перекладі виражено за до допомогою закінчення в смисловому дієслові – повинні. А от у прикладі з промови Річарда Ніксона вжито іншу форму – *has* для вираження однини: “*Do you think that when I or any other Senator makes a political speech, has it printed, should charge the printing of that speech and the mailing of that speech to the taxpayers?*” (RNCS, 9).

Така ж сама ситуація і з дієсловом *be to* – це дієслово має різні форми у різних особах. Наприклад, у промові Президента Джо Байдена з приводу боротьби з коронавірусом дієслово *be* використовується в однині (*is*) і множині (*are*): “*The answer is yes, you can, if you and those you celebrate with are vaccinated, particularly if you’ve gotten your booster shot.*” (RPBFACOV1D-19, 8).

При вивченні цієї теми також важливо запам’ятати, що побудова речень із модальними дієсловами відрізняється від звичайних. Перед тим, як перейти до

пояснення цих особливостей, необхідно зрозуміти один термін – смислове дієслово. Смысловими називають дієслова, які позначають самі дії, а не ставлення того, хто говорить, до них.

Тож, тепер давайте розглянемо структуру речення з модальними дієсловами на прикладі промов політиків:

- **Ствердження: Іменник + модальне дієслово + смислове дієслово.** Наприклад, “*We must forever conduct our struggle on the high plane of dignity and discipline.*” (IHDMLK, 5). – «Ми повинні вічно вести нашу боротьбу з високим рівнем гідності та дисципліни». Українське речення-відповідник також перекладається згідно моделі англійського речення-оригіналу.

- **Заперечення: Іменник + модальне дієслово + not + смислове дієслово.** Наприклад, речення з промови Джона Кеннеді 20 січня, 1961 року: “*We dare not forget today that we are the heirs of that first revolution.*” – «Ми не сміємо сьогодні забути, що ми є спадкоємцями тієї першої революції».

Крім того, заперечення може утворюватись за допомогою заперечних засток. Наприклад, у реченні зі звернення Майкла Блумберга на підтримку релігійної толерантності та мечеті в Нью-Йорку використовується заперечна частка *never*: “*That may happen in other countries, but we should never allow it to happen here.*” (MBASRTNYCM, 11) – «Це може статися в інших країнах, але ми ніколи не повинні допускати цього у нас». В українському перекладі на відміну від англійського оригінального речення використано заперечне слово ніколи+заперечна частка не.

- **Запитання: Модальне дієслово + іменник + смислове дієслово.** Наприклад, як у запитанні з промови Річарда Ніксона: “*Do you think, for example, when I or any other Senator makes a trip to his home state to make a purely political speech that the cost of that trip should be charged to the taxpayers?*” (RNCS, 9). – «Як ви думаєте, наприклад, коли я чи будь-який інший сенатор їду до свого штату, щоб виступити з суто політичною промовою, що вартість цієї поїздки має бути стягнена з платників податків?»

Винятком є дієслова *need* і *have to*. У цьому разі, речення з модальними дієсловами будуються за загальними правилами.

Модальні дієслова в англійській мові використовуються у теперішньому часі, часто з натяком на майбутнє. Але іноді все-таки необхідно сказати, що, наприклад, не слід щось зробити зараз, а слід було, у минулому. У таких ситуаціях на допомогу приходять дієслова *have*. Формула речення виглядає так: **підмет + модальне дієслово + have + дієслово у третій формі**. Потрібно бути обережними при використанні цієї форми, тому що вона може зовсім змінити значення модального дієслова. Наприклад, речення з промови Мітта Ромні: *“It is healthcare itself that must be brought under control if we are to keep our Medicare bills from overwhelming the next generation.”* (MRCS, 12) можемо перекласти так: «Саме охорона здоров'я повинна бути взята під контроль, якщо ми хочемо, щоб наші рахунки в центрі здоров'я Медікеа не перевантажували наступне покоління». В англійському варіанті теперішній час, який виражений модальним дієсловом *are* є натяком на можливий розвиток подій у майбутньому. Наприклад, речення з переможної промови на виборах у 2012 році підтверджує це правило: *“When you are ready, take your time.”* (BOVS, 1) – «Коли будете готові, не поспішайте.»

Наступний приклад з виступу Гіллари Клінтон про Дональда Трампа та національну безпеку: *“Take the threat posed by North Korea – perhaps the most repressive regime on the planet, run by a sadistic dictator who wants to develop long-range missiles that could carry a nuclear weapon to the United States.”* (HCSDTNS, 4) перекладено наступним чином: «Візьміть, наприклад, загрозу, яку представляє Північна Корея – можливо, найрепресивніший режим на планеті, яким керує садистський диктатор, який хоче розробити ракети великої дальності, які могли б поставляти ядерну зброю до Сполучених Штатів.» В реченні оригіналі майбутня можливість події виражена особливою формою модального дієслова *can – could*, яка дає нам зрозуміти, що подія у цьому реченні може мати місце саме у майбутньому.

2.3 Прагматичні функції модальності у політичному дискурсі

Аналізуючи 100 фрагментів з промов відомих американських політиків більшість з яких є передвиборчі президентські дебати, виграшні промови президента, а також варто зазначити контроверсійні питання сьогодення, якими стали питання расової дискримінації та дискримінації за статтю, державної безпеки, пандемії коронавірусу та вакцинації проти нього, реформа у сфері охорони здоров'я, та питання зовнішньої політики, можемо зробити такі висновки: більшість аналізованих речень – розповідні, всі інші – спонукальні. Цей факт свідчить, що, чи то дискутуючи з опонентами, чи то розповідаючи про певну соціальну проблему наявну у суспільстві, американські політики прагнуть надати якомога більше інформації про свою передвиборчу кампанію та висвітлити недоліки планів своїх опонентів чи попередньої влади щодо вирішення певного питання, використовуючи їхні попередні огріхи та дані, що б підтверджували його чи її слова. Крім того, під час дебатів здебільшого політики використовують довгі складносурядні та складнопідрядні речення, розвиваючи одну думку як, наприклад, це робить Барак Обама у його передвиборчій кампанії чи під час дебатів. Звісно, що модальні дієслова і слова, які використовуються політиками для підвищення ефективності значущості слів та промови загалом, мають великий вплив на аудиторію, на свідомість людей, на їхні подальші думки, рішення, та дії. Наприклад, *“And in the coming weeks and months, I am looking forward to reaching out and working with leaders of both parties to meet the challenges we can only solve together – reducing our deficit, reforming our tax code, fixing our immigration system, freeing ourselves from foreign oil.”* (BOVS, 1) я переклала як «І в наступні тижні та місяці я розраховую на співпрацю з лідерами обох партій, щоб дати відповідь на виклики, які можна розв'язати тільки спільно: зменшуючи дефіцит, реформуючи податковий кодекс, виправляючи іміграційну систему та звільняючись від залежності від імпортової нафти.» Ця фраза є розповідною. Або такий приклад з промови Мартіна Лютера Кінга: *“If it is, let us trace its movements and pray that our own inner being may be sensitive to its guidance, for we are deeply in need of a new*

way beyond the darkness that seems so close around us.” (MLKJBVTBS, 10) перекладено як «Якщо це так, давайте простежимо його рухи й помолимося, щоб наше власне внутрішнє буття було чутливим до його керівництва, бо нам дуже потрібен новий шлях за межі темряви, яка здається такою близькою навколо нас». Ця фраза є спонукальною до дій. Ще один приклад з промови Хіларі Клінтон, який є розповідним реченням: “*That’s why – even if I weren’t in this race – I’d be doing everything I could to make sure Donald Trump never becomes President – because I believe he will take our country down a truly dangerous path.*” (HCSDTNS, 4), який я переклала так: «Ось чому — навіть якби я не була у цій гонці, я зробила би все можливе, щоб Дональд Трамп ніколи не став президентом, тому що я вірю, що він виведе нашу країну насправді небезпечний шлях». Хоча це речення й віднесено до розповідного, тут можна посперечатися, бо в цьому реченні присутня граматична конструкція умовного речення, модальні дієслова *could* і *sure*, що можуть використовуватись як вплив на підсвідомість і підштовхування до конкретних дій.

Зіставний аналіз перекладів англомовного виступу політичного дискурсу українською мовою дозволяє констатувати застосування стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу, яка передбачає відтворення комунікативної функції вихідного повідомлення, реалізацію комунікативної інтенції автора оригіналу у формі створення тексту мовою перекладу. Визначальним компонентом відтворення політичного дискурсу у перекладі постає саме його прагматичне значення — проінформувати реципієнта щодо об’єктивних фактів та налаштувати на певне сприйняття дійсності. Основним засобом реалізації зазначеної мети слугує фактуальна інформація, яка, як підтверджують дані лінгвістичного аналізу, складає той базис, на якому ґрунтуються інші види представленої в аналізованому дискурсі інформації — емоційна та оперативна. У якості тактики реалізації зазначеної стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу застосовано тактику передачі релевантної інформації. абсолютним пріоритетом у політичному дискурсі користуються компоненти, що є носіями фактуальної інформації, саме

вони постають інваріантними компонентами змісту та відтворюються у повному обсязі.

До найважливіших засобів, які використані при перекладі, відноситься відтворення нейтральної лексики, суспільно-політичної лексики, назв міжнародних установ, країн, дат, кількісних показників, що відповідають за передачу фактуальної інформації. Конкретними реалізаціями тактики відтворення релевантної інформації слугує використання міжмовних відповідностей (еквівалентів або варіантних відповідностей, що є контекстно зумовленими).

На граматичному рівні важливе значення має модальність, яка відображає розуміння оратором стану речей, його емоції та наміри, розкриваючи при цьому його здатність критично оцінити ситуацію. Аналізуючи фрагменти на граматичному рівні, ми виокремили модальні оператори, якими послуговується Барак Обама під час дебатів. Він найчастіше використовує 2 модальні оператори – *can* та *will*. Що свідчить про такі аспекти його дебатів, як демонстрація бажання рухатися вперед (за допомогою маркера майбутності *will/would*) і спроможності виконати обіцянки передвиборчої кампанії (модальне дієслово *can*). На відміну від Гіллари Клінтон, Барак Обама намагається уникати частого вживання модальних операторів високої цінності, що є індикатором його прагнення бути менш агресивним і категоричним в обговоренні певних питань, а також готовності розглянути різні варіанти виходу Америки з кризової ситуації.

Важливе значення на цьому рівні мови відіграє вживання займенників, які демонструють, як спікер позиціонує себе щодо виборців. З цього погляду Барак Обама, насамперед, об'єднує себе із слухачами, використовуючи займенник *we* частіше, ніж Гіллари Клінтон.

Другий за частотою вживання особовий займенник *I*, який Барак Обама, як і Гіллари Клінтон, використовує з метою не відділити себе від виборців, а презентувати їм свої наміри та плани щодо майбутнього Америки. Ще одним займенником, який варто пояснити, це – *they*. Барак Обама використовує його,

коли говорить про категорію людей або загалом про те, чому потрібен найбільший захист.

Аналіз граматичного рівня дебатів, на якому важливого значення набувають використання особових займенників, частота вживання модальних операторів, часові форми дієслів, дав нам підстави зробити такі висновки: наприклад, Гіллари Клінтон у своїх виступах звертається до модальних операторів, здебільшого середньої цінності (*will, would*). Це свідчить про бажання акцентувати увагу на змінах, які вона привнесе в життя країни (їх вона презентує через використання (*will*)). Зауважимо, що, використовуючи модальні оператори високої цінності (*have to/need*), які займають друге місце за кількістю вживання, вона найчастіше поєднує їх з особовим займенником *we*, тоді як модальний оператор *can* у більшості випадків – з *I*. Так Гіллари Клінтон намагається підштовхнути аудиторію до необхідних рішень, змусити її діяти, показуючи необхідність певних кроків задля розвитку Америки. Через модальний оператор *can* вона прагне окреслити реальні можливості реалізації змін, у разі обрання президентом. Наприклад, “*That’s why – even if I weren’t in this race – I’d be doing everything I could to make sure Donald Trump never becomes President – because I believe he will take our country down a truly dangerous path.*” (HCSDTNS, 4) – «Ось чому — навіть якби я не була у цій гонці, я зробила би все можливе, щоб Дональд Трамп ніколи не став президентом, тому що я вірю, що він виведе нашу країну на справді небезпечний шлях».

Також, політики у своїх промовах та інтерв'ю досить часто використовують порівняння. Виразність, яскравість та оригінальність викладу досягається за рахунок використання порівнянь, які полегшують розуміння певних подій, наприклад у виступі Барака Обами щодо прийняття Нобелівської премії миру: “*I – like any head of state – reserve the right to act unilaterally if necessary to defend my nation.*” (RPNPP, 15) «Я, як і будь-який глава держави, залишаю за собою право діяти в односторонньому порядку, якщо це необхідно для захисту своєї нації» він ототожнює себе з іншими президентами Америки, якого обирає народ, не ставлячи себе ні вище, ні нище ні у правах, ні у статусі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

1. Промови американських політиків налічують приблизно однакову кількість речень, більшість яких розповідні, завдяки чому промовцям вдається донести якомога більше інформації до аудиторії. Головними модальними операторами в промовах є *will*, *can/could*, *need* та *must*, що свідчить про їхнє прагнення більшою мірою активізувати аудиторію та спонукати її до рішучих дій.
2. Вживання особових займенників та порівнянь засвідчило, що політики прагнуть акцентувати увагу на досвіді і/або досягти більшої єдності та порозуміння з аудиторією. Деякі політики, наприклад, Барак Обама частіше використовує особовий займенник *we*, задля досягнення єдності з аудиторією. Інші, як наприклад, Хілларі Клінтон роблять акцент на своєму політичному досвіді, послуговуючись займенником *I*, який слугує усім політикам також і для презентації своїх планів та проектів стосовно майбутнього країни.
3. Особистісну стратегію позитивної самопрезентації політики реалізують, насамперед, через звернення до влади, страху, коротких історій, створення образу „свого серед своїх”. Важливим аспектом промов є також національне самопрославлення, яке допомагає зміцнити довіру електорату. Модальні дієслова і слова якраз і сприяють введенню цього образу, більш експресивному вираженню думок і, насамперед, впевненішому впливу власних думок на реципієнтів та для впливу на подальші дії людей.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладах текстів англomовного політичного дискурсу

Варто зазначити, що будь-яка промова чи текст політичного характеру не позбавлений суб'єктивності та емоційності, оскільки ведеться від першої особи (однини або множини), активно використовується емоційно-оціночна лексика з семантикою позитивної оцінки, вживаються прикметники та прислівники у вищому та найвищому ступенях порівняння: *“And, as you may already know, if we want to protect our great citizens from people who would definitely do a big harm to us I've instituted a very-very controversial, and extremely hard to get that travel ban in one of the world's most dangerous countries”*. (DTIA, 2); або *“We are entering what may well be the toughest and deadliest period of the virus.”* (JBIA, 3); або *“Induced abortion is maybe the most contentious issue within reproductive health.”* (BOVS, 1); або *“There is a world of difference between the Utd, that was on view that day and the one, that unluckily lost to Arsenal today on penalties.”* (BOVS, 1).

Особливістю аналізованого політичного дискурсу слід зазначити відсутність культурно зумовлених слів у вихідних текстах, які зазвичай створюють складності при перекладі, оскільки виникає необхідність в їх відтворенні в іншомовному середовищі та потребує адаптації до культурно-когнітивних особливостей іншомовної цільової аудиторії.

Застосовані під час перекладу граматичні прийоми перекладу (перестановки, граматичні заміни) зумовлені структурними відмінностями між вихідною мовою та мовою перекладу.

Емоційно-оціночна лексика з семантикою позитивної оцінки, лексичні одиниці, що маніфестують вищий і найвищий ступені порівняння прикметників і

прислівників, відтворюються в мові перекладу за допомогою еквівалентів або варіантів відповідників (модуляції): “*And, as you may already know, if we want to protect our great citizens from people who would definitely do a big harm to us I’ve instituted a very-very controversial, and extremely hard to get that travel ban in one of the world’s most dangerous countries*”. (DTIA, 2) – «І, як ви, можливо, вже знаєте, якщо ми хочемо захистити наших великих громадян від людей, які безумовно завдадуть нам великої шкоди, я впровадив дуже-дуже суперечливу заборону на подорожі до найбільш небезпечних країн світу»; або “*We are entering what may well be the toughest and deadliest period of the virus.*” (JBIA, 3) – «Ми вступаємо, можливо, в найважчий і смертоносний період вірусу».

Наказовий стан дієслів, що є носієм оперативної інформації, відтворюється у мові перекладу граматичними відповідниками із супутніми структурно зумовленими перестановками, граматичними замінами та додаванням: “*It is healthcare itself that must be brought under control if we are to keep our Medicare bills from overwhelming the next generation.*” (MRCS, 12) – «Саме охорона здоров’я повинна бути взята під контроль, якщо ми хочемо, щоб наші рахунки в центрі здоров’я Медікеа не перевантажували наступне покоління».

Тактика коректного оформлення інформації (відповідно до нормативних вимог мови перекладу) у межах аналізованого матеріалу реалізується шляхом здійснення перестановки, заміни та додавання: “*Perhaps, a new spirit is rising among us.*” (MLKJBVTBS, 10) – «Можливо, серед нас піднімається новий дух».

Тактика відтворення стилістичних характеристик тексту реалізується шляхом застосування міжмовних і перекладацьких відповідностей. Застосовані під час перекладу граматичні прийоми перекладу (перестановки членів речення, граматичні заміни) зумовлені структурними відмінностями між вихідною мовою та мовою перекладу.

Тактика відтворення формально-структурних характеристик тексту здійснюється шляхом уподібнення структурних компонентів тексту перекладу структурним одиницям вихідного тексту [21, с. 60-63].

Результати дослідження свідчать про наявність тісної кореляції між стратегією перекладу та добром відповідних тактик перекладу та операцій у їх межах. Прийоми перекладу викликані структурними розбіжностями у межах мовної пари.

Оскільки зміст поняття «політика» впливає на обсяг відбиваючого його дискурсу, політичний дискурс являє собою процес кодування-декодування інформації, пов'язаної з відстоюванням інтересів певного класу з використанням апарату влади. За допомогою мови політик нав'язує свою точку зору, свою промову він будує відповідно до психологічних законів управління свідомістю аудиторії, організовує і оформлює її в залежності від учасників, цілей, соціальних норм і культурних традицій. Таким чином, політика, влада мають лінгвокультурологічний вимір, так як допускає інтерпретацію в знаках культури конкретної спільноти.

У виступах політиків можна часто зустріти прийом повтору. Він може будуватися на синтаксичному паралелізмі, коли повторюється структура пропозиції або його частин.

Зокрема, у виступах Гіларі Клінтон, наприклад, модальне дієслово *must* в її виступах майже не зустрічається. Це можна пояснити загальною спрямованістю її мови на переконання логічне, аргументоване, але некатегоричне. Наприклад, “*We cannot put the security of our children and grandchildren in Donald Trump’s hands.*” (HCSDTNS, 4) або “*He says he doesn’t have to listen to our generals or our admirals, our ambassadors and other high officials, because he has – quote – “a very good brain.*” (HCSDTNS, 4) – «Він каже, що йому не потрібно слухати наших генералів чи наших адміралів, наших послів та інших високопосадовців, тому що у нього — цитата — «дуже хороший мозок»». Як ми можемо бачити, при перекладі прийом повторення в оригінальній промові зберігається, а модальна граматична структура “*doesn’t have to*” перекладається як «не потрібно».

Дослідження перекладу суб’єктивної модальності в промовах політиків є однією із найбільш суперечливих проблем лексико-граматичного рівня мови. Основною

причиною цього твердження можна вважати значні розбіжності у семантиці та кількості модальних слів в англійській та українській мовах. Щоб переклад був не лише адекватним, але й максимально точним, обов'язковим для перекладача є опанування засобів модальності в обох мовах.

Аби зберегти сенс та намір автора, під час перекладу суб'єктно-оціночної модальності застосовують модуляцію. За допомогою цього прийому модальне дієслово, слово чи конструкція вилучаються, але його зміст компенсується за рахунок певних змін у реченні. Наприклад, *“And in the coming weeks and months, I am looking forward to reaching out and working with leaders of both parties to meet the challenges we can only solve together – reducing our deficit, reforming our tax code, fixing our immigration system, freeing ourselves from foreign oil.”* (BOVS, 1) – «І в наступні тижні та місяці я розраховую на співпрацю з лідерами обох партій, щоб дати відповідь на виклики, які можна розв'язати тільки спільно: зменшуючи дефіцит, реформуючи податковий кодекс, виправляючи іміграційну систему та звільняючись від залежності від імпортової нафти.»

Якщо модальна конструкція знаходиться у складному поширеному реченні, то неможливо обійтися без комплексної трансформації, та перестановки. Наприклад, *“As I see it, there are some important things our next President must do to secure American leadership and keep us safe and our economy growing in the years ahead.”* (HCSDTNS, 4) можемо перекласти як «На мою думку, є декілька важливих речей, які наш наступний Президент повинен зробити, щоб забезпечити американське лідерство та зберегти нашу безпеку та нашу економіку, щоб розвиватися в наступні роки.»

До того ж, в політичних промовах можна спостерігати повне опущення модальності та її втрату при перекладі: *“If it is, let us trace its movements and pray that our own inner being may be sensitive to its guidance, for we are deeply in need of a new way beyond the darkness that seems so close around us.”* (MLKJBVTBS, 10) – «Якщо це так, давайте простежимо його рухи й помолимося, щоб наше власне внутрішнє буття було чутливим до його керівництва, бо нам дуже потрібен новий шлях за межі темряви, яка здається такою близькою навколо нас».

Як можна побачити у наведених прикладах, є три основних способи перекладу модальності у промовах американських політиків: нехтування модальністю, її збереження (мовними засобами, або змінюючи конструкцію) та повне відтворення.

Як було викладено в попередніх розділах, найпоширенішим способом перекладу політичних промов є використання перекладацьких трансформацій (Діаграма 1, див. с. 69).

Трансформація є основою більшості прийомів перекладу, яка полягає у зміні формальних (лексичні чи граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі (38, с. 89).

Деякими лінгвістами виділено три типи перекладацьких трансформацій (38, с. 89):

1. Граматичні трансформації. До них належать такі прийоми: транспозиція, перестановка, видалення, додавання та заміна речень.
2. Стилiстичні трансформації. Ця категорія включає такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та адаптація.
3. Лексичні трансформації. До них належать заміна й доповнення, конкретизація й узагальнення речень, транскрипція й транслітерація, антонімічний переклад.

3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій модальності у перекладі текстів англомовного дискурсу

Для успішного, а головне – адекватного перекладу політичного американського дискурсу застосовуються лексичні, граматичні та стилістичні трансформації.

Тож, першою трансформацією на практиці ми розглянемо граматичну – транспозицію. Наприклад, *“It is a profound honor to stand in this city, by this monument to the Warsaw Uprising, and to address the Polish nation that so many generations have dreamed of: a Poland that is safe, strong, and free”* (Donald Trump, 39) – “Це велика честь стояти в цьому місті, біля цього пам’ятника Варшавському

повстанню та звертатися до польської нації, про яку мріяли так багато поколінь: Польща, яка є безпечною, сильною та вільною” (Donald Trump, 39). При перекладі змінено розташування мовних одиниць порівняно з текстом оригіналу.

До того ж, транспозиція може супроводжуватись іншою трансформацією – заміною: *“We stand at the birth of a new millennium ready to unlock the mysteries of space, to free the earth from the miseries of disease, and to harness the energies, industries, and technologies of tomorrow.”* (Donald Trump, 40) – “Ми стоїмо на порозі нового тисячоліття, готові розкрити таємниці космосу, звільнити землю від напасти хвороб і використати енергію, підприємства та технології завтрашнього дня.” (Дональд Трамп, 40).

Використання методу додавання як перекладацької трансформації при перекладі промов американських політиків допомагає краще зрозуміти те, що мається на увазі. Наприклад, *“These barriers and restrictions, some formal, some informal, erode women’s abilities to participate fully in their economies and to support their families whether as employees or entrepreneurs”* (Hillary Clinton, 42). “Ці бар’єри та обмеження, деякі формальні, деякі неформальні, руйнують можливості жінок повноцінно брати участь у економічній сфері життя та підтримувати свої сім’ї, будь то у якості рядових працівників чи підприємців” (Гіллари Клінтон, 42).

Синонімічний переклад стає в нагоді, коли в мові перекладу немає еквівалентного слова в мові оригіналу, тож перекладач підбирає відповідник, який найкраще передає значення мовної одиниці, але не є еквівалентом, прямим синонімом оригінального слова. Наприклад: *“So, our task is to find a new framework that allows for a close economic partnership but holds those rights and obligations in a new and different balance”* (Theresa May, 48) – “Таким чином, наше завдання – знайти нову стратегію, яка б дозволяла тісне економічне партнерство, але зберігала ці права та обов’язки на новому та інакшому рівні” (Тереза Мей, 42).

Описовий переклад ми використовуємо при потребі описати певне політичне явище або поняття у випадку відсутності у мові перекладу прямого відповідника для нього: *“I have spoken of a thousand points of light, of all the community*

organizations that are spread like stars throughout the Nation, doing good.” (George Herbert Walker Bush, 41) – “Я говорив про некомерційну організацію в підтримку волонтерства “Тисяча точок світла”, про всі громадські організації, які поширюються як зірки по всій Америці, роблячи добро.” (Джордж Герберт Вокер Буш, 41).

На прикладі уривку з промови Джеймса Меттіса та його перекладу українською, ми можемо спостерігати трансформацію компенсації: *“Our community of nations is under threat on multiple fronts, as the arc of insecurity builds on NATO's periphery and beyond”* (James Mattis, 50) – “Нашій спільноті націй загрожують численні фронти, оскільки нестабільна політична обстановка утворюється на кордонах НАТО та за його межами” (Джеймс Меттіс, 50). В українському перекладі відбулась заміна елемента оригіналу, який важко передати, подібним чи будь-яким іншим елементом, який компенсує втрату інформації та здатний подібним чином впливати на читача.

Часто виникає потреба пояснити деякі різноманітні географічні та культурні реалії в тексті перекладу, згаданому у тексті оригіналу (20, с. 215). Це стає можливо завдяки адаптації. Наприклад: *“We’ve already had as much flooding, for example, along the FDR which is fundamentally closed at the moment, as we did in Hurricane Irene”* (Michael Bloomberg, 43) – “Ми вже маємо багато затоплених територій, наприклад, уздовж магістралі ім. Франкліна Делано Рузвельта, яка на сьогодні повністю перекрита, як і при урагані Ірен” (Майкл Блумберг, 43).

За допомогою конкретизації читач мови перекладу може зорієнтувати в більш специфічному та конкретному перекладі ніж це є в мові оригіналу. Це все через різницю політичних персоналій різних країн. Також, велике значення має аудиторія, її соціальний статус, вік та інше. Наприклад: *“And that is the beauty of West Point. It’s a place where you learn that your greatest achievements will never come easily, and they will never be achieved alone. You learn that duty, honor, and country are not simply words, but guideposts”* (Michelle Obama, 44) – “І це є красою військової академії “Вест Пойнт”. Це місце, де ви дізнаєтесь, що ваші найбільші досягнення не досягаються легко, і ви не досягнете нічого поодиночі. Ви

дізнаєтесь, що слова Дугласа Макартура “обов'язок, честь та країна” – це не просто слова, а орієнтири” (Мішель Обама, 44).

Завдяки генералізації в перекладі можна уникнути й не використовувати багато інформації для пояснення певного поняття через його відсутність в культурі мови перекладу. Генералізація допомагає пояснити щось нове для читача у короткій та стислій формі. Це ми можемо спостерігати на прикладі уривку з промови Майка Пенса: “*If you know anything about Hoosiers, you know we like to suit up and compete. We play to win*” (Mike Pence, 45) – “Якщо ви знаєте що-небудь про жителів штату Індіана, ви знаєте, що ми любимо приймати участь та змагатися. Ми граємо, щоб перемогти” (Майк Пенс, 45).

Транскрипція та транслітерація є одними з найпростіших способів перекладу серед лексичних трансформацій, тобто побуквенне або фонематичне перенесення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Наприклад: “*Because of their diverse beliefs, Ann Hutchinson was exiled from Massachusetts Bay, Roger Williams founded Rhode Island, and two centuries later, Brigham Young set out for the West*” (Mitt Romney, 46) – “Через інакші переконання Ен Гатчінсон була вислана з Массачусетської затоки, Роджер Вільямс заснував Род-Айленд, а через два століття Брігем Янг вирушив на Захід” (Міт Ромні, 46).

Метод антонімічного перекладу полягає в перекладі стверджувального речення з мови оригіналу на негативне речення в мові перекладу або навпаки. Наприклад, “*And I don't care what your ethnic background – what your ideology. I don't care whether you're younger or older. I don't care whether you were born in America or you're a naturalized citizen*” (Newt Gingrich, 47) – “І мені байдуже, яке у вас етнічне походження – яка ваша ідеологія. Мені байдуже, чи ви молоді чи у віці. Мені байдуже, чи ви народилися в Америці чи ви стали громадянином внаслідок інтеграції” (Ньют Гінгріч, 47).

Встановлено, що модальне дієслово *can/could* найчастіше перекладається українською мовою за допомогою модальних дієслів *могти, вміти* і відповідників

мати змогу/можливість, бути в змозі/мати силу. Наприклад, речення “*He believes we can treat the U.S. economy like one of his casinos and default on our debts to the rest of the world, which would cause an economic catastrophe far worse than anything we experienced in 2008.*” (HCSDTNS, 4) може бути перекладене наступним чином: «Він вважає, що ми можемо ставитися до економіки США, як до одного з його казино і, по дефолту, так само ставитись до боргів перед рештою країн світу, що спричинить економічну катастрофу, набагато гіршу за все, що ми пережили у 2008 році» (переклад мій).

Висловлення сумніву, підозри, невпевненості значення *can/could* реалізується в українській мові за допомогою частки чи/хіба. Наприклад, “*And I know some Americans are wondering if you can safely celebrate the holidays with your family and friends.*” (RPBFACOV19, 8) – «І я знаю, що деякі американці задаються питанням, чи можна безпечно святкувати свята з родиною та друзями». Водночас в українському перекладі відбувається синтаксична трансформація заміни розповідного заперечного англійського речення на загальне запитання.

Щоб висловити докори, здивувати або попросити дозволу, лексичним еквівалентом у перекладі модального дієслова *can* є модальне дієслово *можна*, наприклад: *Can I use your phone?* – Чи можна мені скористуватись твоїм телефоном?

Проте деякі значення модального дієслова можуть не мати відповідних еквівалентів в українській мові, тому їх у перекладі опускають. Наприклад, “*The village and the city, they have each their advantages, and I can be equally happy in either*” – «І село, і місто мають власні переваги, і я почуватимуся однаково добре, як в селі, так і в місті».

Це призводить до втрати модальності в інтерпретації позиції мовця, але зберігає еквівалентність дії в майбутньому. При цьому змінюється і граматична категорія часу: теперішній час в англійському реченні трансформується в майбутній час українського дієслова. Таким чином, перекладач найчастіше використовує такі прийоми перекладу модального дієслова *can/could* як еквівалентність і опущення.

Дослівний (повний) переклад відбувається послідовно від першого до останнього слова в реченні. Це не виключає вилучення артиклів та певних лексичних трансформацій, якщо внаслідок їх застосування не змінюється структура та порядок членів перекладеного речення (14, с. 19), наприклад: *“Thank you for your presence here today – a historic gesture that speaks to the power of reconciliation and the alliance between the American and Japanese peoples; a reminder that even the deepest wounds of war can give way to friendship and lasting peace.”* (28) – “Дякую за вашу сьогоднішню присутність тут – це історичний жест, який говорить про силу примирення та союз між американським та японським народами; нагадування про те, що навіть найглибші рани війни можуть дати шлях дружбі та міцному миру.”

При перекладі перекладач часто використовує фонетичні засоби вираження модальності, оскільки суб’єктивно відноситься до дійсності, зображеної в тексті оригіналу. Це видно з деяких можливих інтерпретацій модального значення в реченні, де модальність виражається в термінах емпатичного або логічного, що підкреслює підмет або займенник you (ти/Ви): - *I do really wish it hadn't been you.* – - Мені й справді хотілося, щоб це був не ти.

Це саме модальне значення впевненості можна виразити в українській мові за допомогою модального прислівника *певне/напевне* і часток *ж, таки*. Наприклад: *“This is sure to be the basis of her electoral campaign”* (56, с. 18). – “Напевне, на цій основі будуватиметься її кампанія”.

Висловлюючи сумніви, припущення англійського оригінального тексту автор використовує такі модальні слова, як *perhaps, maybe, probably, possibly*, які перекладаються українською мовою як *можливо, ймовірно, мабуть*. Наприклад: *“Well, maybe, one way for the rest of the world to protect itself is to stop buying American products”* (56, с. 6). – “Ймовірно, одним із шляхів для решти країн світу – щоб захистити себе – стане відмова з їхнього блоку від американських товарів.”

Для вираження впевненості в англійській мові використовуються такі модальні слова: *definitely, certainly, of course, surely, without a doubt, no doubt, naturally*,

undoubtedly. Українською вони перекладаються як без сумніву, звісно, звичайно, безперечно.

Модальні слова *in fact, in truth, truly* також висловлюють впевненість, що ґрунтуються на певних достовірних даних і перекладаються українською мовою як правду кажучи, фактично, по-справжньому. е. г. “...before Ukraine truly becomes an independent and worthy nation” – “... щоб стати по-справжньому незалежною та гідною державою” (36, 16).

Висловлюючи позитивне чи негативне ставлення до ситуації, автор англійського тексту джерела використовує такі модальні слова: *happily, fortunately, unfortunately*. Українськими відповідниками є *на жаль* (виражає негативне відношення) і *на щастя* (виражає позитивне відношення). Для вираження припущення використовуються такі модальні слова як *evidently, obviously*, які перекладаються українською мовою як *очевидно*.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

1. Отже, у третьому розділі ми провели перекладацький аналіз досліджуваного мовного явища модальності американського політичного дискурсу та способи її відтворення українською мовою. У цьому розділі ми вивчали практичні основи вивчення модальності в лінгвістиці та перекладознавстві. Він складається з двох підпунктів і включає: способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладах текстів англомовного політичного дискурсу; та застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій модальності у перекладі текстів англомовного дискурсу.
2. Модальне значення може бути виражене різними лінгвістичними способами. До них належать граматичні (морфологічні) засоби, лексичні (модальні слова), граматичні (модальні дієслова) та інтонаційні. Найпоширенішим засобом вираження модальності в англійській мові є модальні дієслова.

3. Ми виявили, що засоби вираження модальності в аналізованих мовах не збігаються. Так, в англійській мові модальність найчастіше виражається через модальні дієслова, а в українській — через часи та модальні частки.
4. Відтворення модальності при перекладі українською мовою викликає у перекладачів певні труднощі. Їхнє головне завдання — вміння знайти в вихідному тексті саме те, що прагне передати автор, і якимось чином відтворити це мовою перекладу. Модальність може передаватися засобами, властивими мові перекладу, які не спотворюють основну інформацію.

ВИСНОВКИ

Отже, результати дослідження довели актуальність необхідності подальшого поглибленого вивчення та уточнення змісту, обсягу та засобів вираження тієї категорії модальності, що становитиме науковий інтерес у теоретичному та практичному аспектах. Отримані результати можна використати у подальших дослідженнях впливу використання модальності у політичних промовах на електорат; гендерних розбіжностей у використанні модальності у політичному англійському та українському політичному дискурсах для порівняння.

1. Тож, у теоретичному розділі розглянуто теоретичні засади вивчення модальності у мовознавстві і перекладознавстві. А саме: модальність як перекладознавча проблема, перекладацькі стратегії відтворення модальності, та види політичного дискурсу та специфіка їх перекладу.
2. В практичному розділі досліджено типологію і функції модальності у політичному дискурсі. Тобто: семантична класифікація модальності у політичному дискурсі, структурні моделі модальності у політичному дискурсі, та прагматичні функції модальності у політичному дискурсі.
3. В аналітичному розділі розглянуто відтворення модальності у перекладі текстів політичного дискурсу. На прикладах 100 фрагментів наведених у додатках розглянуто способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладах текстів англійського політичного дискурсу та застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій модальності у перекладі текстів англійського дискурсу.
4. Таким чином, американські політичні промови викликають певні труднощі при перекладі через їх специфіку. Концепція політичного мовлення та вибір адекватного перекладу будуть актуальними протягом століть, оскільки мова розвиватиметься, а перекладач повинен мати можливість вибрати спосіб перекладу, який не тільки адекватно передає суть висловлювання, але й відповідатиме певним стандартам перекладу.

5. Отже, вибір використання певного модального дієслова може мати вирішальний вплив на результат події. У цитатах вольових, могутніх лідерів політики мають звучати сильніше, ніж як іноді навіть того вимагається. Слова завжди були потужними і вирішальними. Ось чому кожне слово чи вираз, особливо модальне, яке ми вимовляємо, може мати свій ефект, незалежно від позитивного чи негативного його значення.
6. Головними модальними дієсловами в промовах американських політиків є *will*, *can/could*, *need* та *must*, а також модальних слів *truly*, *surely*, *undoubtedly*, що свідчить про їхнє прагнення більшою мірою активізувати аудиторію та спонукати її до рішучих дій.
7. Виявлено, що засоби вираження модальності в англійській та українських мовах не збігаються. Так, в англійській мові модальність найчастіше виражається через модальні дієслова, а в українській — через часи та модальні частки.
8. Відтворення модальності при перекладі українською мовою викликає у перекладачів певні труднощі. Їхнє головне завдання — вміння знайти в вихідному тексті саме те, що прагне передати автор, і якимось чином відтворити це мовою перекладу. Модальність може передаватися засобами, які властиві мові перекладу і не спотворюють основну інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение. Санкт-Петербург: Филологический факультет, Москва: Академия, 2004. 352с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва, 1969. 607 с.
3. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва: Издательство иностранной литературы. 1955. 416 с.
4. Блох М. Теоретические основы грамматики. Москва: Высшая школа, 2002. 160 с.
5. Бондаренко В. Н. Виды модальных значений и их выражение в языке. 1979. 54 – 61 с.
6. Васильева М., Михайлова-Пехан О., Федорцова О. Збірник вправ, тестів та завдань до вивчення модальних дієслів в англійській мові. Вінниця: ВНТУ, 2008. 122 с.
7. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке. Москва, 1975. 217 с.
8. Гусева П. Т. О модальности конструкций с межсобытийными причинноследственными предикатами-связками. Вестник Харьковского университета. Харьков: Вища шк., 1991. Вып. 352. С. 42-44.
9. Долгополова З. К. Модальные глаголы в английском языке. Москва: МГПИ, 1961. С. 86.
10. Эко У. Сказать почти то же самое. Опыт в переводе /Пер. с итал. А.Н.Ковалю. – Санкт-Петербург: Симпозиум, 2006. С. 574.
11. Зверева Е. А. Об объективном и субъективном употреблении модальных глаголов. Лингвостилистические исследования научной речи. Москва: Наука, 1979. С. 77-97.
12. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу. Київ: Вища шк., 1989. С. 63
13. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Київ, TEMPUS, 1997. С. 299.
14. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Частина 1: Граматичні труднощі. Флоренція; Гранада; Київ: Tempus, 1997. С. 317.
15. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004, С. 576.
16. Клименко І. М. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. І. М. Клименко, І. С. Зоренко. Філологічні студії.

- Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
17. Коваль І. О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі. Стратегічні пріоритети. 2012. № 3.
18. Колесник А. О., Белікова О. Ф. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2010. Вип. 1. С. 719 – 727.
19. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва: ЭТС, 2002. С. 424.
20. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. Для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высш. шк., 1990. С. 253.
21. Корольова Т. М., Жмаєва Н. С. стратегії, тактики та операції. Proceedings of XX International scientific conference “Practical Applications of Research Findings”. — Morrisville: Lulu Press, 2018. P. 60–63.
22. Корунець І. Доместикація як засіб збагачення національних мов і літератур. Український журнал іноземної літератури Всесвіт. №5/6. 2012. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/984/41/>
23. Коломієць Л. В. Еволюція напрямів в англо-українському поетичному перекладі кінця ХІХ початку ХХ століття.: автореф. дис. ...док.філолог.наук: 10.02.16. Київ, 2006. С. 41.
24. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. Ленинград, 1979. С. 327.
25. Мещеряков В. Н. К вопросу о модальности текста. Москва, 2001. С. 99 – 105.
26. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. 3-е изд., перераб. Москва: Наука, 2003. С. 320.
27. Остапенко С. А. Відтворення фігур субституції у процесі художнього перекладу. Записки з романо-германської філології. 2016. Вип. 2. С. 50–58.
28. Пасенчук, Н. В. Поняття дискурсу як комунікативної події та текстової категорії. Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest, 2017. № 123. С. 52– 56.
29. Петренко В. Особливості визначення політичної мови. Політичний менеджмент, 2007. № 2. С.16 – 24.
30. Полєвик Д. О. Антонімічний переклад, як складова перекладацьких трансформацій. Соціальногуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. Відп. за вип. В.В. Опанасюк. Суми: СумДУ, 2013. Ч.1. С. 98–99.
31. Полянских Т. И. Модальность возможности и некоторые аспекты ее реализации в тексте. 1991. Вып. 2. С. 105-107.
32. Ребенко М. Ю. Адаптація як прийом творчої модифікації при перекладі. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2009. Вип. 4. С. 177 – 180.

33. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: Харківський університет імені В.Н.Каразіна, 2012. С. 376.
34. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Межд. отношения, 2007. Режим доступа. URL: http://lib.yasu.am/open_books/311203.pdf
35. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. Філологічні науки. 2016. Книга 1. С. 235-238.
36. Свобода газета української громади в Америці svobodanews.com/svwp/
37. Селиванова Е. А., Кресан Е.Я. Ономаσιологическое согласование как текстовая категория. Дніпропетровськ, 1998. С. 16 – 23.
38. Сінягівська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Сер.: Філологія. Мовознавство. 2014. Вип. 209. С. 89– 93.
39. Сорощук Ю. В. Категорія модальності в сучасному англomовному авторському дискурсі (на матеріалі творів Дена Брауна та Ніколаса Спаркса). Чернівці, 2016. С.123 – 198.
40. Усенко М. Особливості перекладу політичного дискурсу. Матеріали ІV Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання», 19–20 квітня 2011 року. Тернопіль: ТНТУ, 2011. Том 2. С. 314 (Гуманітарні науки).
41. Ушаков Д. Н. Толковый словарь русского языка. 1996. 1056 с.
42. Шведова Н. Ю. Грамматика современного русского литературного языка. 1970. 513 с.
43. Швейцер А. Д. Буквальный перевод и интерференция. Перевод и коммуникация. Москва: ИнЯз РАН, 1996. С. 22-34.
44. Шлепнев Д. М. Стратегия перевода и параметры стратегических решений. Перспективы науки и образования. 2018. – №5 (35). С.161-170
45. Donald J. Trump. Address to the people of Poland, delivered 6 June 2017, Krasiński Square, Warsaw, Poland. Електронний ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/donaldjtrumpwarsawspeech.htm>.
46. Donald J. Trump. Address to the people of Poland, delivered 6 June 2017, Krasiński Square, Warsaw, Poland / Електронний ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/donaldjtrumpwarsawspeech.htm>
47. George Herbert Walker Bush. Presidential Inaugural Address, delivered 20 January 1989 Електронний ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/georgehwbushinauguralspeech.Htm>
48. Hillary Clinton. Keynote Speech APEC Summit on Women and the Economy, delivered 16 September 2011, Westin St. Francis Hotel, SanFrancisco, CA /Електронний ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/hillaryclintonwomeneconomysummit.htm>

49. Martin J. Wieczorek, Uwe Naujoks, Bob Bartlett. (2002). Business Continuity: IT Risk Management for International Corporations. Springer. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-642-56005-7>
50. Michael Bloomberg. Press Update on Hurricane Sandy, delivered 29 October 2012, New York, NY / Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/michaelbloomberghurricanesandy.htm>.
51. Michelle Obama. Address at West Point Graduation Banquet, delivered 20 May 2011, West Point, NY /Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/michelleobamawestpointbanquet.htm>.
52. Mike Pence. VP Nomination Acceptance Address, delivered 20 July 2016 Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/convention2016/mikepencernc2016.htm>.
53. Mitt Romney. Faith in America, delivered 6 December 2007, College Station, TX / Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/mittromneyfaithinamerica.htm>.
54. Newt Gingrich. Installation Address as House Speaker at the Opening of the 104th Congress, delivered 4 January 1995 / Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/newtingrichhousespeakerinaugural.htm>.
55. Palmer, F. R. (2001). Mood and Modality. Cambridge University Press.
56. Silk, A. (2017). How to embed an epistemic modal: Attitude problems and other defects of character. *Philosophical Studies*. (174), 1773-1799. URL: <https://doi.org/10.1007/S11098-016-0827-8>
57. Theresa May. A new era of partnership and cooperation between the UK and the EU, delivered 22 September 2017, Florence, Italy / Электронный ресурс. Режим доступа. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/theresamayflorencebrexitspeech.htm>
58. The Ukrainian Quarterly, No. 4, Winter 2017
59. SecDef James Mattis. NATO Press Conference After Defense Ministerial, delivered 15 February 2017, NATO Headquarters, Brussels, Belgium / Электронный ресурс. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/jamesmattisNATOpresenter.htm>.
60. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. – London; N.Y.: Routledge, 1995. – 353 p.
61. Webster's Desk Dictionary of the English Language. (1990). N.Y.: Portland House.

Список джерел ілюстративного матеріалу

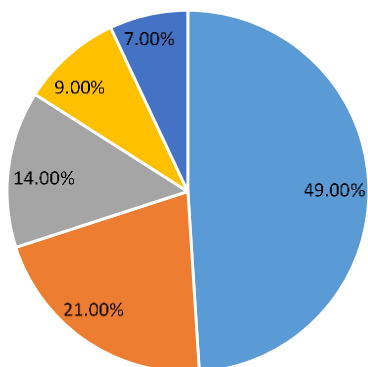
1. (BOVS) – Barack Obama – 2012 USA victory speech. URL: <https://www.theguardian.com/world/2012/nov/07/barack-obama-speech-full-text>
2. (DTIA) – Donald Trump's Inaugural Address 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті. URL: https://en.wikisource.org/wiki/Donald_Trump%27s_Inaugural_Address
3. (JBIA) – Joe Biden's Inaugural Address [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/>
4. (HCSDTNS) – Hillary Clinton's Speech on Donald Trump and National Security. URL: <https://time.com/4355797/hillary-clinton-donald-trump-foreign-policy-speech-transcript/>
5. (IHDMLK) – I HAVE A DREAM delivered by Dr. Martin Luther King, Jr., on August 28, 1963. URL: <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/speech/dream.htm>
6. (GWBFOPSUA) – George W. Bush: First (Official) Presidential State of the Union Address delivered 29 January 2002. URL: <https://www.tbr.fun/george-w-bush-first-official-presidential-state-of-the-union-address/>
7. (PBPMSEAA) – Perspective: Biden's pandemic messaging should encourage America to act. URL: <https://www.deseret.com/opinion/2021/12/22/22850108/why-all-the-covid-19-gloom-president-biden-speech-vaccine-desantis>
8. (RPBFACOV19) – Remarks by President Biden on the Fight Against COVID-19. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speechesremarks/2021/12/21/remarks-by-president-biden-on-the-fight-against-covid-19/>
9. (RNCS) – Richard Nixon's Checkers Speech. URL: <https://www.history.com/speeches/richard-nixons-checkers-speech>
10. (MLKJBVTBS) – Martin Luther King, Jr. Beyond Vietnam – A Time to Break Silence. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkatimetobreaksilence.htm>
11. (MBASRTNYCM) – Michael Bloomberg Address in Support of Religious Tolerance and New York City Mosque. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/michaelbloombergdefenseofnmosque.htm>
12. (MRCS) – Mitt Romney's concession speech. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/decision2012/mitt-romneys-concession-speech-full-transcript/2012/11/07/99f9c98c-28a0-11e2-96b6-8e6a7524553f_story.html
13. (OOAHRER) – Obama's Oblique Attacks Hint at Romney as Expected Rival. URL: <https://www.nytimes.com/2012/02/02/us/politics/obama-proposes-mortgage-relief-with-romney-in-mind.html>
14. (RPOCSF) – Remarks by President Obama at the Civil Society Forum. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/04/10/remarks-president-obama-civil-society-forum>

15. (RPANPP) – Remarks by the President at the Acceptance of the Nobel Peace Prize.
URL:<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-acceptance-nobel-peace-prize>

ДОДАТКИ

Переклад особливостей лексики політичних промов

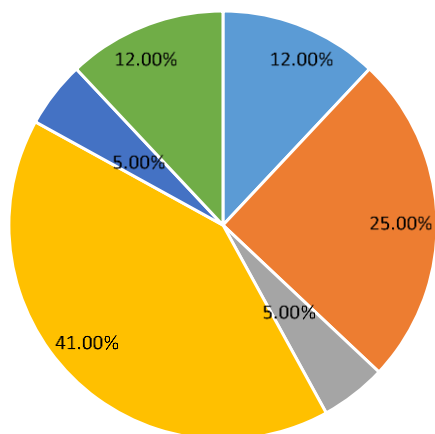
- перекладацькі трансформації (генералізація, конкретизація, заміна та додавання)
- калькування та дослівний переклад
- транслітерація
- описовий переклад
- наближений переклад

Діаграма 1

Chart 1

Переклад стилістичних особливостей лексики політичних промов

- конкретизація
- генералізація
- трансформация заміни
- додавання
- транскрибування, транслітерація
- антонімічний переклад

Діаграма 2

Chart 2

Модальність американського політичного дискурсу та способи її відтворення українською мовою

№	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	“So this weekend, as we look ahead to the next four years, we <u>should</u> absolutely take some time to <u>truly</u> enjoy these next few days.” (BOVS)	«Тож у ці вихідні, коли ми дивимося на наступні чотири роки, нам неодмінно <u>потрібно</u> витратити трохи часу, щоб <u>по-справжньому</u> насолодитися цими наступними днями». (переклад мій – Н.Ю.)
2.	“It’s also about the opportunities we <u>have to</u> make a real difference in people’s lives.” (BOVS)	«Йдеться також про можливості, які ми <u>маємо</u> зробити, щоб дійсно змінити життя людей».
3.	“The one thing that the American people <u>should not have to</u> wait and see is some sort of action.” (BOVS)	«Єдина річ, на яку американський народ <u>не повинен</u> чекати й бачити, — це певні дії».
4.	“I just <u>have to</u> repeat – outside of Washington, nobody understands how it is that this <u>seems to be</u> a repeat pattern over and over again.” (BOVS)	«Я просто <u>повинен</u> повторити – за межами Вашингтона ніхто не розуміє, як це <u>здається</u> , що це повторюється знову і знову».
5.	“The notion that our elected leadership <u>can’t</u> do the same thing is mind-boggling to them.” (BOVS)	«Уявлення про те, що наше обране керівництво <u>не може</u> зробити те ж саме є приголомшливим».
6.	“It <u>needs to</u> stop.” (BOVS)	« <u>Необхідно</u> це припинити».
7.	“So it <u>must be</u> with this generation of Americans.” (BOVS)	«Так <u>має бути</u> і з цим поколінням американців».
8.	“Our leaders <u>must</u> reach across the aisle to do the people’s work.” (MRCS)	«Наші лідери <u>повинні</u> пройти через цей коридор, щоб виконувати роботу людей».
9.	“It is healthcare itself <u>that must be brought</u> under control if we <u>are to keep</u> our Medicare bills from overwhelming the next generation.” (MRCS)	«Саме охорона здоров’я <u>повинна бути взята</u> під контроль, якщо ми хочемо, щоб наші рахунки в центрі здоров’я Медікеа не перевантажували наступне покоління».
10.	“Do you think that when I or any other Senator makes a political speech, <u>has</u> it printed, <u>should</u> charge the printing of that speech and the mailing of that speech to the taxpayers?” (RNCS)	«Чи вважаєте ви, що коли я чи будь-який інший сенатор виступаю з політичною промовою, <u>повинні</u> мати її надрукованою, ми <u>повинні</u> стягувати плату за друк цієї промови та її відправку поштою з платників податків?»

11.	<i>“Do you think, for example, when I or any other Senator makes a trip to his home state to make a purely political speech that the cost of that trip <u>should be</u> charged to the taxpayers?” (RNCS)</i>	«Як ви думаєте, наприклад, коли я чи будь-який інший сенатор їду до свого штату, щоб виступити з суто політичною промовою, що вартість цієї поїздки <u>має бути</u> стягнена з платників податків?»
12.	<i>“The taxpayers <u>shouldn’t be</u> required to finance items which are not official business but which are primarily political business.” (RNCS)</i>	«Від платників податків <u>не потрібно</u> вимагати фінансування товарів, які не є офіційними, а переважно політичними».
13.	<i>“And some of us who have already begun to break the silence of the night have found that the calling to speak is often a vocation of agony, but we <u>must</u> speak.” (MLKJBVTBS)</i>	«І деякі з нас, хто вже почав порушувати нічну тишу, виявив, що покликання говорити часто є покликанням агонії, але ми <u>повинні</u> говорити».
14.	<i>“And we <u>must</u> rejoice as well, <u>for surely</u>, this is the first time in our nation’s history that a significant number of its religious leaders have chosen to move beyond the prophesying of smooth patriotism to the high grounds of a firm dissent based upon the mandates of conscience and the reading of history.” (MLKJBVTBS)</i>	«І ми також <u>повинні</u> радіти, адже це, <u>безсумнівно</u> , перший раз в історії нашої нації, коли значна кількість її релігійних лідерів вирішила вийти за межі пророцтва гладкого патріотизму на високі підстави твердого інакомислення, заснованого на основі совісті і знання історії».
15.	<i>“<u>Perhaps</u>, a new spirit is rising among us.” (MLKJBVTBS)</i>	« <u>Можливо</u> , серед нас піднімається новий дух».
16.	<i>“<u>If it is</u>, let us trace its movements and pray that our own inner being <u>may be</u> sensitive to its guidance, for we <u>are</u> deeply in <u>need</u> of a new way beyond the darkness that <u>seems</u> so close around us.” (MLKJBVTBS)</i>	« <u>Якщо</u> це так, давайте простежимо його рухи й помолимося, щоб наше власне внутрішнє буття було чутливим до його керівництва, бо нам дуже <u>потрібен</u> новий шлях за межі темряви, яка <u>здається</u> такою близькою навколо нас».
17.	<i>“But there is something that I <u>must</u> say to my people, who stand on the warm threshold which leads into the palace of justice: In the process of gaining our rightful place, we <u>must not</u> be guilty of wrongful deeds.” (IHDMLK)</i>	«Але є дещо, що я <u>повинен</u> сказати моєму народу, який стоїть на теплому порозі, що веде до палацу правосуддя: у процесі завоювання нашого законного місця ми <u>не повинні</u> бути винними у помилкових вчинках».
18.	<i>“We <u>must</u> forever conduct our struggle on the high plane of</i>	«Ми <u>повинні</u> вічно вести нашу боротьбу з високим рівнем гідності

	<i>dignity and discipline.” (IHDMLK)</i>	та дисципліни».
19.	<i>“We <u>must not</u> allow our creative protest to degenerate into physical violence.” (IHDMLK)</i>	«Ми <u>не повинні</u> допустити, щоб наш творчий протест зникчємнївся до фізичного насильства».
20.	<i>“Again and again, we <u>must</u> rise to the majestic heights of meeting physical force with soul force.” (IHDMLK)</i>	«Знову і знову не втомлююсь повторювати, що ми <u>повинні</u> підніматися до величних висот, поєднуючи фізичну силу з силою духовною».
21.	<i>“And, as you <u>may</u> already know, if we want to protect our great citizens from people who <u>would definitely</u> do a big harm to us I’ve instituted a very-very controversial, and extremely hard to get that travel ban in one of the world’s most dangerous countries». (DTIA)</i>	«І, як ви, <u>можливо</u> , вже знаєте, якщо ми хочемо захистити наших великих громадян від людей, які <u>безумовно</u> завдадуть нам великої шкоди, я впровадив дуже-дуже суперечливу заборону на подорожі до найбільш небезпечних країн світу».
22.	<i>“No challenge <u>can</u> match the heart and fight and spirit of America.” (DTIA)</i>	«Жоден виклик <u>не може</u> зрівнятися з серцем, боротьбою та духом Америки».
23.	<i>“There <u>should</u> be <u>no</u> fear. We <u>are</u> protected, and we <u>will</u> always be protected.” (DTIA)</i>	« <u>Не повинно</u> бути страху. Ми є захищеними, і ми завжди <u>будемо захищеними</u> ».
24.	<i>“We <u>will</u> make America safe again. And yes, together, we <u>will</u> make America great again.” (DTIA)</i>	«Ми знову <u>зробимо</u> Америку безпечною. І так, разом ми знову <u>зробимо</u> Америку великою».
25.	<i>“We look ahead in our uniquely American way – restless, bold, optimistic – and set our sights on the nation we know we <u>can</u> be and we <u>must</u> be.” (JBIA)</i>	«Ми дивимося вперед у наш унікальний американський спосіб – невгамовно, сміливо, оптимістично – і орієнтуємось на націю, якою ми <u>можемо</u> бути і якою <u>маємо</u> бути».
26.	<i>“And now, a rise in political extremism, white supremacy, domestic terrorism that we <u>must</u> confront and we <u>will</u> defeat.” (JBIA)</i>	«А тепер зростання політичного екстремізму, переваги білих, внутрішнього тероризму, яким ми <u>повинні</u> протистояти, і ми <u>переможемо</u> ».
27.	<i>“With unity we <u>can</u> do great things. Important things.” (JBIA)</i>	«Завдяки єдності ми <u>можемо</u> робити великі речі. Важливі речі».
28.	<i>“My fellow Americans, in the work ahead of us, we <u>will need</u> each other.” (JBIA)</i>	«Мої співвітчизники, американці, у роботі, що попереду, ми <u>будемо потрібні</u> один одному».
29.	<i>“We <u>will need</u> all our strength to persevere through this dark winter.” (JBIA)</i>	«Нам <u>знадобляться</u> всі наші сили, щоб витримати цю темну зиму».
30.	<i>“We are entering what <u>may</u> well be the toughest and deadliest period of</i>	«Ми вступаємо, <u>можливо</u> , в найважчий і смертоносний період

	<i>the virus.” (JBIA)</i>	вірусу».
31.	<i>“We <u>must</u> set aside the politics and finally face this pandemic as one nation.” (JBIA)</i>	«Ми <u>повинні</u> залишити політику і нарешті протистояти цій пандемії як одна нація».

32.	<i>“It’s a story that <u>might</u> sound something like a song that means a lot to me.” (JBIA)</i>	«Це історія, яка <u>може</u> звучати як пісня, яка багато значить для мене».
33.	<i>“What <u>shall</u> be our legacy?” (JBIA)</i>	«Якою <u>буде</u> наша спадщина?»
34.	<i>“<u>May</u> God bless America and <u>may</u> God protect our troops.” (JBIA)</i>	« <u>Нехай</u> Бог благословить Америку і <u>нехай</u> Бог оберігає наші війська.»
35.	<i>“Some apprehension was also expressed that cumbersome and protected negotiations <u>could possibly</u> accompany such an exercise.” (DTIA)</i>	«До того ж, були висловлені деякі побоювання з приводу того, що впровадження такого механізму, <u>ймовірно, може</u> зажадати проведення складних і тривалих переговорів.»
36.	<i>“In this respect, continued and <u>possibly</u> increased monitoring was required.” (DTIA)</i>	«У зв’язку з цим потрібно проводити постійний і, <u>можливо</u> , більш активний моніторинг.»
37.	<i>“As it has for more than two centuries, progress <u>will</u> come in fits and starts.” (BOVS)</i>	«Як це було протягом більш ніж двох століть, прогрес <u>буде</u> відбуватися поривчасто».
38.	<i>“And in the coming weeks and months, I am looking forward to reaching out and working with leaders of both parties to meet the challenges we <u>can</u> only solve together – reducing our deficit, reforming our tax code, fixing our immigration system, freeing ourselves from foreign oil.” (BOVS)</i>	«І в наступні тижні та місяці я розраховую на співпрацю з лідерами обох партій, щоб дати відповідь на виклики, які можна розв’язати тільки спільно: зменшуючи дефіцит, реформуючи податковий кодекс, виправляючи іміграційну систему та звільняючись від залежності від імпортої нафти.»

39.	<i>“When you <u>are</u> ready, take your time.” (BOVS)</i>	«Коли <u>будете готові</u> , не поспішайте.»
40.	<i>“Induced abortion is <u>maybe</u> the most contentious issue within reproductive health.” (BOVS)</i>	« <u>Можливо</u> , найбільш спірним питанням про репродуктивне здоров’я є штучний аборт.»
41.	<i>“There is a world of difference between the Utd, that was on view that day and the one, that <u>unluckily</u> lost to Arsenal today on penalties.” (BOVS)</i>	«Існує світова різниця між Юнайтед, за яким ми слідували у той день і тим, який сьогодні, <u>на жаль</u> , програв Арсеналу пропустивши пенальті.»
42.	<i>“I <u>believe</u> we <u>can</u> seize this future together because we are not as divided as our politics suggests.” (BOVS)</i>	«Я <u>вірю</u> , що ми <u>можемо</u> наблизити це майбутнє разом, адже ми не настільки розділені, як твердять політики.»
43.	<i>“But that common bond is where we <u>must</u> begin. Our economy is recovering. A decade of war <u>is ending</u>.” (BOVS)</i>	«Проте в нас є спільний зв’язок. Ось з чого нам <u>необхідно</u> почати. Наша економіка відновлюється. Десятиліття війн <u>закінчується</u> .»
44.	<i>“This is not someone who <u>should</u> ever have the nuclear codes – because it’s not hard to imagine Donald Trump leading us into a war just because somebody got under his very thin skin.” (HCSDTNS)</i>	«Він не той, хто <u>повинен</u> мати ядерні коди, тому що неважко зрозуміти, що Дональд Трамп вводить нас у війну лише тому, що хтось потрапив під його дуже тонку шкіру».
45.	<i>“We <u>cannot</u> put the security of our children and grandchildren in Donald Trump’s hands.” (HCSDTNS)</i>	«Ми <u>не можемо</u> віддати безпеку наших дітей і онуків у руки Дональда Трампа».

46.	<i>“This is a man who said that more countries <u>should</u> have nuclear weapons, including Saudi Arabia.” (HCSDTNS)</i>	«Це людина, яка сказала, що більше країн <u>повинні</u> мати ядерну зброю, включаючи Саудівську Аравію».
47.	<i>“He believes we <u>can</u> treat the U.S. economy like one of his casinos and default on our debts to the rest of the world, which <u>would</u> cause an economic catastrophe far worse than anything we experienced in 2008.” (HCSDTNS)</i>	«Він вважає, що ми <u>можемо</u> ставитися до економіки США, як до одного з його казино і, по дефолту, так само ставитись до боргів перед рештою країн світу, що <u>спричинить</u> економічну катастрофу, набагато гіршу за все, що ми пережили у 2008 році».
48.	<i>“He says he <u>doesn’t have to</u> listen to our generals or our admirals, our ambassadors and other high</i>	«Він каже, що йому <u>не потрібно</u> слухати наших генералів чи наших адміралів, наших послів та інших

	<i>officials, because he has – quote – “a very good brain.” (HCSDTNS)</i>	високопосадовців, тому що у нього — цитата — «дуже хороший мозок»».
49.	<i>“And you <u>certainly</u> don’t deserve to lead it.” (HCSDTNS)</i>	«І він <u>точно</u> не заслуговує на те, щоб очолити країну».
50.	<i>“That’s why – even if I weren’t in this race – I’d be doing everything I <u>could</u> to make sure Donald Trump never becomes President – because I believe he <u>will</u> take our country down a <u>truly</u> dangerous path.” (HCSDTNS)</i>	«Ось чому — навіть якби я не була у цій гонці, я зробила би все <u>можливе</u> , щоб Дональд Трамп ніколи не став президентом, тому що я вірю, що він <u>виведе</u> нашу країну на <u>справді</u> небезпечний шлях».

51.	<i>“As I see it, there are some important things our next President <u>must</u> do to secure American leadership and keep us safe and our economy growing in the years ahead.” (HCSDTNS)</i>	«На мою думку, є декілька важливих речей, які наш наступний президент <u>повинен</u> зробити, щоб забезпечити американське лідерство та зберегти нашу безпеку та нашу економіку, щоб розвиватися в наступні роки.»
52.	<i>“First, we <u>need to</u> be strong at home.” (HCSDTNS)</i>	«По-перше, нам <u>потрібно</u> бути сильними вдома».
53.	<i>“We <u>need to</u> reduce income inequality, because our country <u>can’t</u> lead effectively when so many are struggling to provide the basics for their families.” (HCSDTNS)</i>	«Нам <u>потрібно</u> зменшити нерівність у доходах, тому що наша країна <u>не може</u> ефективно лідирувати, коли так багато людей намагаються забезпечити елементарні потреби для своїх сімей.»
54.	<i>“Take the threat posed by North Korea – <u>perhaps</u> the most repressive regime on the planet, run by a sadistic dictator who wants to develop long-range missiles that <u>could</u> carry a nuclear weapon to the United States.” (HCSDTNS)</i>	«Візьміть, наприклад, загрозу, яку представляє Північна Корея – <u>можливо</u> , найрепресивніший режим на планеті, яким керує садистський диктатор, який хоче розробити ракети великої дальності, які <u>могли б</u> поставляти ядерну зброю до Сполучених Штатів.»
55.	<i>“When I was Secretary of State, we worked closely with our allies Japan and South Korea to respond to this threat, including by creating a missile defense system that stands ready to shoot down a North Korean warhead, <u>should</u> its leaders ever be reckless enough to launch one at us.” (HCSDTNS)</i>	«Коли я була держсекретарем, ми тісно співпрацювали з нашими союзниками Японією та Південною Кореєю, щоб відповісти на цю загрозу, у тому числі шляхом створення системи протиракетної оборони, яка буде готова збити північнокорейську боеголовку, <u>якщо</u> її лідери коли-небудь виявляться досить легковажними, щоб запустити один у нас.»

56.	<i>“But that could have ignited a broader war that <u>could have mired</u> our troops in another Middle Eastern conflict.” (HCSDTNS)</i>	«Але це могло розпалити ширшу війну, яка <u>могла б затягнути</u> наші війська в інший близькосхідний конфлікт.»
57.	<i>“And that means he’s much more <u>likely</u> to end up leading us into conflict.” (HCSDTNS)</i>	«А це означає, що він, <u>швидше за все</u> , призведе нас до конфлікту.»
58.	<i>“So I know we <u>have to be able to</u> both stand our ground when we <u>must</u>, and find common ground when we <u>can</u>.” (HCSDTNS)</i>	«Тому я знаю, що ми <u>маємо бути в змозі</u> як стояти на своєму, коли ми <u>повинні</u> , так і знаходити спільну мову, коли ми <u>можемо</u> .»
59.	<i>“And I <u>have to</u> say, I don’t understand Donald’s bizarre fascination with dictators and strongmen who have no love for America.” (HCSDTNS)</i>	«І я <u>мушу</u> сказати, що я не розумію дивного захоплення Дональда диктаторами та сильними людьми, які не люблять Америку.»
60.	<i>“Donald Trump <u>may not</u> get it, but that’s what honor looks like.” (HCSDTNS)</i>	«Дональд Трамп, <u>можливо</u> , цього не зрозуміє, але так виглядає честь.»
61.	<i>“And all nations <u>should</u> know: America <u>will</u> do what is <u>necessary</u> to ensure our nation’s security.” (GWBFOPSUA)</i>	«І всі країни <u>мають</u> знати: Америка <u>зробить все необхідне</u> , щоб забезпечити безпеку нашої нації».
62.	<i>“The United States of America <u>will not permit</u> the world’s most dangerous regimes to threaten us with the world’s most destructive weapons.” (GWBFOPSUA)</i>	«Сполучені Штати Америки <u>не дозволять</u> найнебезпечнішим режимам світу погрожувати нам найруйнівнішою у світі зброєю».

63.	<i>“This campaign <u>may not</u> be finished on our watch — yet it <u>must</u> be and it <u>will</u> be waged on our watch.” (GWBFOPSUA)</i>	«Ця кампанія <u>може</u> бути <u>не</u> завершена на нашій вахті, але вона <u>повинна</u> бути завершена, і вона <u>буде</u> проведена на нашій вахті».
64.	<i>“We <u>need to</u> prepare our children to read and succeed in school with improved Head Start and early childhood development programs.” (GWBFOPSUA)</i>	«Нам <u>потрібно</u> підготувати наших дітей до читання та успіху в школі за допомогою покращених програм для початкового та раннього розвитку дітей».
65.	<i>“We <u>must</u> upgrade our teacher colleges and teacher training and launch a major recruiting drive with a great goal for America: a</i>	«Ми <u>повинні</u> оновити наші коледжі для вчителів та їх підготовки і розпочати велике рекрутування з великою метою для Америки: якісний викладач у

	<i>quality teacher in every classroom.” (GWBFOPSUA)</i>	кожному класі».
66.	<i>“A good job <u>should</u> lead to security in retirement.” (GWBFOPSUA)</i>	«Хороша робота <u>має</u> забезпечити безпеку при виході на пенсію».
67.	<i>“If you <u>aren’t sure</u> how to help, I’ve got a good place to start.” (GWBFOPSUA)</i>	« <u>Якщо</u> ви <u>не впевнені</u> , як допомогти, у мене є гарне місце для початку».
68.	<i>“America <u>needs</u> retired doctors and nurses who <u>can</u> be mobilized in major emergencies; volunteers to help police and fire departments; transportation and utility workers well-trained in spotting danger.” (GWBFOPSUA)</i>	«Америцям <u>потрібні</u> лікарі та медсестри на пенсії, яких <u>можна</u> мобілізувати в надзвичайних ситуаціях; волонтери на допомогу поліцейським та пожежним підрозділам; Транспортні та комунальні працівники добре навчені виявляти небезпеку».

69.	<i>“If anyone <u>doubts</u> this, let them look to Afghanistan, where the Islamic “street” greeted the fall of tyranny with song and celebration.” (GWBFOPSUA)</i>	« <u>Якщо</u> хтось <u>сумнівається</u> в цьому, нехай погляне на Афганістан, де ісламська «вулиця» зустріла падіння тиранії піснею та святом».
70.	<i>“I’m <u>not sure</u> threatening the American public is going to encourage those who are still holding out on vaccination at this point.” (PBPMSEAA)</i>	«Я <u>не впевнений</u> , що погрози американській громадськості заохочують тих, хто все ще тримається на вакцинації на даний момент».
71.	<i>“<u>Perhaps</u> a more useful tactic <u>might</u> involve some positive reinforcement and <u>maybe</u> even some optimism that we’re close to ending this pandemic with some additional effort.” (PBPMSEAA)</i>	« <u>Можливо</u> , більш корисна тактика <u>може</u> включати деяке позитивне підкріплення і, <u>можливо</u> , навіть певний оптимізм, що ми близькі до припинення цієї пандемії за допомогою деяких додаткових зусиль».
72.	<i>“Because, well, believe it or not, there’s <u>actually</u> a lot of room for optimism that the White House <u>seems</u> strangely less interested in emphasizing: Therapeutics are out and more are on their way for approval, <u>perhaps</u> as early as this week.” (PBPMSEAA)</i>	«Тому що, вірите чи ні, <u>насправді</u> є багато простору для оптимізму, на якому Білий Дім, <u>здається</u> , на диво менш зацікавлений наголошувати: терапевтичні препарати вже вийшли, а ще більше на шляху до схвалення, <u>можливо</u> , вже на цьому тижні».
73.	<i>“<u>Certainly</u> we <u>shouldn’t</u> sugarcoat medical realities, but great leaders know how to marshal the <u>will</u> of the American people amid a prolonged battle.” (PBPMSEAA)</i>	« <u>Звичайно</u> , ми <u>не маємо</u> приховувати медичні реалії, але визначні лідери знають, як керувати <u>волею</u> американського народу серед тривалої битви».

74.	<i>“And <u>if</u> you get sick, you’re <u>likely</u> to spread it to others, including friends and family.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«І <u>якщо</u> ви захворієте, ви, <u>ймовірно</u> , поширите це на інших, включаючи друзів і сім’ю».
75.	<i>“But these cases are highly <u>unlikely</u> to lead to serious illness.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Але ці випадки <u>навряд чи</u> призведуть до серйозних захворювань».
76.	<i>“And I know some Americans are wondering <u>if</u> you <u>can</u> safely celebrate the holidays with your family and friends.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«І я знаю, що деякі американці задаються питанням, <u>чи можна</u> безпечно святкувати свята з родиною та друзями».
77.	<i>“The answer is yes, you <u>can</u>, <u>if</u> you and those you celebrate with <u>are</u> vaccinated, particularly if you’ve gotten your booster shot.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Відповідь: так, ви <u>можете</u> , <u>якщо</u> ви та ті, з ким ви святкуєте, є вакцинованими, особливо якщо вам зробили повторну щеплення».
78.	<i>“We’re going to continue to add federal testing sites where <u>needed</u> so that <u>if</u> you want an immediate test, there will be a place where you <u>can</u> go get it.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Ми будемо продовжувати додавати федеральні тестові сайти, де це <u>необхідно</u> , щоб, <u>якщо</u> ви хочете негайно провести тест, ви <u>можете</u> отримати його».
79.	<i>“That’s what we <u>have to</u> keep doing today.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Це те, що ми <u>повинні</u> продовжувати робити сьогодні».
80.	<i>“You <u>should</u> be worried about it because it’s a devastating thing for people who are working class and middle-class folks.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Ви <u>повинні</u> турбуватися про це, тому що це руйнівна річ для людей, які є робітничим та представником середнього класу».

81.	<i>“The cost is finding it in gasoline, even though I’ve put — even though I <u>was able to</u> bring it down 12 cents a gallon and <u>will</u> come down more, I believe.”</i> (RPBFACOV1D-19)	«Вартість полягає в тому, щоб знайти його в бензині, незважаючи на те, що я вклав – хоча я <u>зміг</u> знизити його на 12 центів за галон і, я вірю, знизиться ще».
82.	<i>“It was <u>exactly that</u> spirit of openness and acceptance that was attacked on 9/11, 2001.”</i> (MBASRTNYCM)	«Це був <u>саме той</u> дух відкритості та прийняття, який зазнав нападу 11 вересня 2001 року».
83.	<i>“Of all our precious freedoms, the most important <u>may be</u> the freedom to worship as we wish.”</i>	«З усіх наших дорогоцінних свобод найважливішою <u>може</u> бути свобода поклонятися, як ми бажаємо».

	(MBASRTNYCM)	
84.	<i>“It was <u>perhaps</u> the first formal, political petition for religious freedom in the American colonies, and the organizer was thrown in jail and then banished from New Amsterdam.”</i> (MBASRTNYCM)	«Це була, <u>мабуть</u> , перша офіційна політична петиція за релігійну свободу в американських колоніях, і організатор був кинутий у в’язницю, а потім висланий з Нового Амстердама».
85.	<i>“And the government has no right whatsoever to <u>deny</u> that right, and if it were tried, the courts <u>would almost certainly</u> strike it down as a violation of the U.S. Constitution.”</i> (MBASRTNYCM)	«І уряд не має жодного права <u>заперечувати</u> це право, і <u>якби</u> його судили, суди <u>майже напевно</u> вилучили б це як порушення Конституції США».

86.	<i>“Whatever you <u>may</u> think of the proposed mosque and community center, lost in the heat of the debate has been a basic question: <u>Should</u> government attempt to deny private citizens the right to build a house of worship on private property based on their particular religion?”</i> (MBASRTNYCM)	« <u>Що б</u> ви не думали про запроповану мечеть і громадський центр, загублене в розпалі дебатів, було основним питанням: чи <u>має</u> уряд намагатися відмовити приватним громадянам у праві будувати культовий будинок на приватній власності на основі їхньої релігії?»
87.	<i>“That <u>may</u> happen in other countries, but we <u>should never</u> allow it to happen here.”</i> (MBASRTNYCM)	«Це <u>може</u> статися в інших країнах, але ми <u>ніколи не повинні</u> допускати цього у нас».
88.	<i>“This nation was founded on the principle that the government <u>must never</u> choose between religions, or favor one over another.”</i> (MBASRTNYCM)	«Ця нація була заснована на принципі, що уряд <u>ніколи не повинен</u> обирати між релігіями або ставити одну вище іншої.»
89.	<i>“And then, some day, although this is seldom done, you really <u>ought to</u> return it.”</i> (William Lyon Phelps)	«І тоді, колись, хоча це буває рідко, вам справді <u>доведеться</u> повернути його».
90.	<i>And who was it who once argued that the government <u>ought to</u> let the carmakers fail?</i> (OOAHRER)	«І хто це колись стверджував, що уряд повинен <u>дозволити</u> виробникам автомобілів зазнати невдачі?»
91.	<i>“We <u>dare not</u> forget today that we are the heirs of that first revolution.”</i> (John F. Kennedy’s delivered on January 20, in 1961)	«Ми <u>не сміємо</u> сьогодні забути, що ми є спадкоємцями тієї першої революції».

92.	<p><i>“Let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we <u>shall</u> pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe, to assure the survival and the success of liberty. This much we pledge – and we <u>shall</u> more.”</i> (John F. Kennedy’s delivered on January 20, in 1961)</p>	<p>«Нехай кожен народ знає, бажає він нам добра чи зла, що ми заплатимо будь-яку ціну, <u>маємо понести</u> будь-який тягар, зустрінемо будь-які труднощі, підтримаємо будь-якого друга, виступимо проти будь-якого ворога, щоб забезпечити виживання та успіх свободи. Стільки ми обіцяємо – і ми <u>маємо</u> зробити ще більше».</p>
93.	<p><i>“That’s a debt that I want to make <u>sure</u> we repay in this hemisphere and around the world.”</i> (RPOCSF)</p>	<p>«Це борг, в якому я хочу <u>переконатися</u>, що ми виплатимо цій півкулі та усьому світу».</p>
94.	<p><i>“We know that throughout our history, human progress has been propelled not just by famous leaders, not just by states, but by ordinary men and women who believe that change is <u>possible</u>; by citizens who <u>are willing</u> to stand up against incredible odds and great danger not only to protect their own rights, but to extend rights to others.”</i> (RPOCSF)</p>	<p>«Ми знаємо, що протягом усієї нашої історії людський прогрес рухався не лише відомими лідерами, не лише державами, а й звичайними чоловіками та жінками, які вірять, що зміни <u>можливі</u>; громадянами, які <u>в змозі</u> протистояти неймовірним труднощам і великій небезпеці не лише для захисту власних прав, а й для того, щоб поширювати права на інших».</p>
95.	<p><i>“I – like any head of state – reserve the right to act unilaterally <u>if necessary</u> to defend my nation.”</i> (RPANPP)</p>	<p>«Я, як і будь-який глава держави, залишаю за собою право діяти в односторонньому порядку, <u>якщо</u> це <u>необхідно</u> для захисту своєї нації».</p>
96.	<p><i>“It is <u>undoubtedly</u> true that development rarely takes root without security; it is also true that security does not exist where human beings do not have access to enough food, or clean water, or the medicine and shelter they <u>need</u> to survive.”</i> (RPANPP)</p>	<p>«<u>Безсумнівно</u> вірно, що розвиток рідко вкорінюється без безпеки; правда також, що безпека не існує там, де люди не мають доступу до достатньої кількості їжі, чи чистої води, чи ліків та житла, які їм <u>необхідні</u> для виживання.»</p>

97.	<p>“And yet, I do <u>not believe</u> that we <u>will</u> have the will, the determination, the staying power, to complete this work without something more – and that's the continued expansion of our moral imagination; an insistence that there's something irreducible that we all share.” (RPANPP)</p>	<p>«І все ж я <u>не вірю</u>, що ми <u>матимемо</u> волю, рішучість, витримку, щоб завершити цю роботу без чогось більшого – а це постійне розширення нашої моральної уяви; наполягання на тому, що є щось незмінне, що ми всі поділяємо».</p>
98.	<p>“For <u>if</u> you <u>truly believe</u> that you are carrying out divine will, then there is no need for restraint – <u>no need</u> to spare the pregnant mother, or the medic, or the Red Cross worker, or even a person of one's own faith.” (RPANPP)</p>	<p>«Бо <u>якщо</u> ви <u>справді вірите</u>, що виконуєте божественну волю, то не потрібно стримуватись – <u>не потрібно</u> жаліти ні вагітну матір, ні медика, ні працівника Червоного Хреста, ні навіть людину власної віри».</p>
99.	<p>“But we do <u>not have to</u> think that human nature is perfect for us to still believe that the human condition <u>can</u> be perfected.” (RPANPP)</p>	<p>«Але ми <u>не повинні</u> думати, що людська природа ідеальна для нас, щоб все ще вірити, що людський стан <u>можна</u> вдосконалити.»</p>
100.	<p>“Let us reach for the world that <u>ought to</u> be – that spark of the divine that still stirs within each of our souls.” (RPANPP)</p>	<p>«Давайте потягнемось до світу, який <u>має</u> бути, — до тієї іскри божественної, яка все ще ворушиться в кожній нашій душі».</p>

Summary

Therefore, the results of the work proved the relevance of the need for further in-depth study and clarification of the content, scope and means of expression of that category of modality, which will be of scientific interest in theoretical and practical aspects. The obtained results may be used in further studies of the influence of the use of modality in political speeches on the electorate; gender differences in the use of modality in political English-language and Ukrainian-language political discourses for comparison.

So, in the theoretical section, the considered points were the theoretical foundations of the study of modality in linguistics and translation studies. Namely: modality as a translation studies problem, translation strategies of modality reproduction, and types of political discourse and the specifics of their translation.

In the practical section, was considered the typology and function of modality in political discourse. Namely: semantic classification of modality in political discourse, structural models of modality in political discourse, and pragmatic functions of modality in political discourse.

In the analytical section, was considered the reproduction of modality in the translation of political discourse texts. On the examples of 100 fragments given in the appendices, were considered: methods of equivalent reproduction in the Ukrainian language of modality in translations of English-language political discourse texts and the use of translation transformations to preserve the pragmatic functions of modality in the translation of English-language discourse texts.

Thus, American political speeches cause certain difficulties in translation due to their specificity. The concept of political speech and the choice of an adequate translation will be relevant throughout centuries, since the language will develop, and the translator must be able to choose a method of translation that not only adequately conveys the essence of the statement, but also meets certain translation standards.

So, it was found that the choice of using a certain modal verb can have a decisive influence on the outcome of the event. In the quotes of strong-willed, powerful leaders, politicians should sound stronger than is sometimes even required. Words have always been powerful and decisive. That is why every word or expression, especially a modal one, that we say can have its own effect, regardless of its positive or negative meaning.

The main modal verbs in the speeches of American politicians are will, can/could, need and must, as well as the modal words truly, surely, undoubtedly, which indicates their desire to activate the audience to a greater extent and encourage them to take decisive action.

It was also found that the means of expressing modality in the English and Ukrainian languages do not match. Thus, in English, modality is mostly expressed by modal verbs, and in Ukrainian – through tenses and modal particles.

Reproduction of modality when translating into Ukrainian causes certain difficulties for translators. Their main task is to find exactly what the author wants to convey in the

source text and somehow to reproduce it in the target language. Modality can be conveyed by means that are inherent in the target language and do not distort the basic information.